На основу члана 56. Статута Града Ниша („Службени лист Града Ниша“, број 88/2008, 143/2016 и 18/2019), члана 72. Пословника о раду Градског већа Града Ниша („Службени лист Града Ниша“ број 1/2013, 95/2016, 98/2016, 124/2016 и 144/2016) и члана 12. Правилника о поступку припреме, израде и доставе материјала („Службени лист ГрадаНиша“, број 125/2008),

Градско веће Града Ниша, на седници од 15.01.2020. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

I Утврђује се Предлог решења о давању сагласности на Годишњи програм рада за 2020.годину и Финансијски план за 2020.годину Центра за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју „Мара“ Ниш.

II Предлог решења о давању сагласности на Годишњи програм рада за 2020.годину и Финансијски план за 2020.годину Центра за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју „Мара“ Ниш, доставља се председнику Скупштине Града Ниша ради уврштивања у дневни ред седнице Скупштине Града.

III За представнике предлагача по овом предлогу на седници Скупштине Града Ниша, одређују се Мирјана Поповић, секретар Секретаријата за дечију и социјалну заштиту Градске управе Града Ниша и Милош Ранђеловић, директор Центра за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју „Мара“ Ниш.

Број: 44-16 /2020-03
У Нишу, 15.01.2020. године

ГРАДСКО ВЕЋЕ ГРАДА НИША

ПРЕДСЕДНИК

Дарко Булатовић

На основу члана 37. Статута града Ниша ("Службени лист града Ниша", бр.88/08,143/16) и члана 15. Одлуке о оснивању Установе за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју „Мара“ Ниш („Службени лист Града Ниша“ бр. 12/94,8/2009 и 94/2010)

Скупштина Града Ниша, на седници одржаној дана _____ . године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

I ДАЈЕ СЕ САГЛАСНОСТ на Годишњи програм рада за 2020.годину и Финансијски план за 2020.годину Центра за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју „Мара“ Ниш, усвојен Одлукама Управног одбора Центра, број 09/2 и број 09/4 10.01.2020.године.

II Решење о доставити : Центру за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју "Мара" Ниш, Градској Управи Града Ниша - Секретаријату за дечију и социјалну заштиту и Градској Управи Града Ниша - Секретаријату за финансије.

Број: _____

У Нишу, _____ . године

СКУПШТИНА ГРАДА НИША

ПРЕДСЕДНИК
мр Раде Рајковић

_____

О б р а з л о ж е њ е

На седници одржаној 10.01. 2020. године Управни одбор Центра за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју "Мара" Ниш донео је Годишњи програм рада за 2020.годину и Финансијски план за 2020.годину

Циљ целокупног друштва је да се лицима са сметњама у развоју омогуће знатно бољи услови или чак и исти услови као они у којима живе њихови вршњаци који немају ових проблема.

Интегрисање особа са сметњама у менталном развоју треба да буде један од основних настојања свих профила стручних лица, институција и родитеља.Друштвена интеграција означава да према особама са сметњама у менталном развоју треба имати исти однос као и према осталим члановима друштва, да им се пруже исте могућности да утичу на личне ситуације, као и да им се пружи продуктивна улога у формирањудруштва у целини.

Општи циљ:

Унапређење квалитета живота деце, младих и одраслих са сметњама у развоју, особа са аутистичним спектром и њихових породица као и сензибилисање локалне заједнице за разумевање, прихватање и стварање једнаке шансе за све грађане у Нишу

Посебни циљеви:

- Развој услуге која доприноси укључивању особа са инвалидитетом у свакодневни живот заједнице, развој њихових капацитета и већој самосталности.
- Пружање подршке породицама које имају дете са сметњама како би одржали породично јединство и квалитет породичног окружења.
- Развој капацитета услуга као и свих укључених социјалних актера кроз континиурано унапређење услуге
- Промоција концепта социјалне инклузије кроз планиране и осмишљене акције усмерене ка локалној заједници.

Услуга дневног боравка је намењена:

-Лицима са аутистичним спектром

-Деци и младима са интелектуалним тешкоћама, који имају потребу за дневном негом и надзором, и подршком у одржавању и разијању потенцијала, (Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга соц. Заштите, чл.68)

-Одраслима са интелектуалним тешкоћама , који имају потребу за дневном негом , и подршком у одржавању и развијању потенцијала(чл.68. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга соц. Заштите)

Активности услуге дневног боравка усмерене су ка развијању и очувању потенцијала корисника, односно припреми корисника за одржив независан живот

У току 2020. Центар ће радити са корисницима сваког радног дана од понедељка до петка у времену од 6,30 до 17,00 часова као и суботом од 08 до 14,00 као викенд боравак,осим у време годишњег одмора васпитног особља, државних и верских празника.

Уколико постоје услови за реализацију услуге „Предах смештај“ центар ће радити и вишедневно 24 сата по потреби.

Укупно ће Центар у 2020. години редовно радити(понедељак-петак) 255радна дана. Од тога са корисницима ће се радити 233дана (понедељак - петак), односно 2.563 сати и 43 дана суботом(односно 258 сати).

Викенд смештај

Центар „Мара“ од 15. 03 2016. почео са викенд услугом, чиме се додатно омогућује слободно време члановима породице за бављење радним и другим активностима.

Услуга се реализује кроз програме забавно-рекреативног садржаја, у трајању од 6 сати (у периоду од 8-14часова), сваке суботе, уз ангажовање
-3 радника у непосредном раду са корисницима (стручни радник, стручни сарадник, или неговатељ),
-1 радника из здравствене службе и
-1 хигијеничарке.

Предах смештај

Ова услуга почеће са реализацијом ове године, у новом објекту, који је наменски изграђен и физички је повезан са зградом у којој се пружају услуге дневног боравка. У међувремену је особље Центра „Мара“ прошло обуку са провером знања, по акредитованом програму „Покретање услуге Предах за децу са сметњама у развоју и њихове породице“.

Сврха овакве услуге је краткорочни и повремени смештај, највише 10 корисника Центра „Мара“истовремено-најдуже 45 дана у току календарске године, с тим што може трајати најдуже 20 дана у континуитету (корисници на адаптацији не могу бити обухваћени овом услугом).

Тиме се пружа подршка, како детету (у унапређењу и развијању вештина самосталног живота), тако и породици детета (у одржавању и побољшању квалитета њиховог живота), с циљем останка детета у породици.

Ова услуга захтева 24-ворочасовно радно време, што подразумева ноћна дежурства, па самим тим и повећан број радника у непосредном раду са корисницима.

Градска Управа Града Ниша - Секретаријат за дечију и социјалну заштиту сматра да је предложени Годишњи програм рада за 2020.годину и Финансијски план за 2020.годину Центра за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју „Мара“ Ниш сачињен у складу са позитивним прописима и да даје допринос ефикаснијем и потпунијем задовољавању социјалних потреба ове категорије грађана.

Секретар секретаријата
Мирјана Поповић

_____

Центар за дневни боравак деце,омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју "МАРА" Бр. 03/2 10.01.2020. год. Н И Ш

У складу са чланом 27.Статута Центра за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју ``Мара``у Нишу, Управни одбор је на седници одржаној дана 10.01.2020.године донео следећу:

ОДЛУКУ

Усваја се Годишњи програм рада Центра за дневни боравак деце,омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју``Мара``за 2020.годину.

Образложење

Директор Центра за дневни боравак деце,омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју`` ``Мара`` Милош Ранђеловић поднео је предлог Годишњег програма рада Центра` за 2020.годину.

Након изнетог предлога и дискусије, Управни одбор је једногласно усвојио предложени Годишњи програм рада Центра Центра за дневни боравак деце,омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју ``Мара`` за 2020.годину, те је одлучено као у диспозитиву ове одлуке.

Председник Управног одбора
Центра за дневни боравак деце,омладине
и одраслих лица ментално ометених у развоју ``Мара``

Драгана Цветковић

Центар за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица менално ометених у развоју
"МАРА"
Бр. 05/1
10.01. 20 20. год.
Н И Ш

Г О Д И Ш Њ И
П Р О Г Р А М Р А Д А
ЗА 2020. год.

ЦЕНТАР ЗА ДНЕВНИ БОРАВАК ДЕЦЕ, ОМЛАДИНЕ И ОДРАСЛИХ ЛИЦА МЕНТАЛНО ОМЕТЕНИХ У РАЗВОЈУ „МАРА“

ЦЕНТАР ЗА ДНЕВНИ БОРАВАК ДЕЦЕ, ОМЛАДИНЕ И ОДРАСЛИХ ЛИЦА МЕНТАЛНО ОМЕТЕНИХ У РАЗВОЈУ * МАРА * НИШ

ДИРЕКТОР

МИЛОШ РАНЂЕЛОВИЋ

У В О Д

Особе са сметњама у развоју имају апсолутно исте потребе као и типичне особе и то у области здравља, образовања, емоционалног и социјалног развоја, личног идентитета, породичних и друшвених односа. Задовољавање тих потреба је отежано због многобројних фактора који учествују у процесу развоја ометености, тако да је тим особама потребна посебна подршка која се може односити на области комуникације и интеграције, когнитивних способности и учења, емоционалног функционисања (или у неколико од ових области заједно), како би оне задовољиле те потребе.

Интегрисање особа са сметњама у менталном развоју треба да буде један од основних настојања свих профила стручних лица, институција и родитеља. Друштвена интеграција означава да према особама са сметњама у менталном развоју треба имати исти однос као и према осталим члановима друштва, да им се пруже исте могућности да утичу на личне ситуације, као и да им се пружи продуктивна улога у формирању друштва у целини.

Циљ целокупног душтва је да се лицима са исметњама у развоју омогуће знатно бољи услови или чак и исти услови као они у којима живе њихови вршњаци који немају ових проблема.

ПЛАНОВИ РАЗВОЈА ЦЕНТРА

Да би дневни боравак био био успешан он мора да задовољава потребе корисника, што подразумева да се услуге базирају на вештинама, потребама и интересовањима корисника.

Планирање усмерено ка особи представља основну могућност за кориснике да изразе сопствене жеље и да дођу до закључка о томе чиме желе да испуне живот. Овај начин планирања је и најбољи начин да особе препознају која врста подршке им је потребна и на који начин ће њихове потребе бити најбоље задовољене.

Живот већине људи укључује серије разних активности које одражавају њихова интетесовања и животне изборе... на сличан начин и особе са сметњама у развоју треба да имају приступ различитим активностима и исте могућности избора, које су засноване на њиховом начину живота и њиховом развоју. Дневни боравак

треба да им помогне у томе, баш као и њиховим породицама. Активности у боравку треба да имају стварну сврху и кад год је то могуће спроводити их у заједници: Живот у заједници подразумева бивање на уобичајеним местима у уобичајено време–радним местима, радњама, спортским центрима... Уколико активности треба да омогуће особама да изграђују сопствене животе у заједници, онда морају и бити спровођене у њој. Ово је двосмерни процес који је важан и за људе у заједници како би развили пуно разумевање онога што особе са интелектуалном ометеношћу могу да им понуде.

Оно што је битно је–БИТИ ДЕО ЗАЈЕДНИЦЕ НЕ ПОДРАЗУМЕВА САМО ДЕЛИТИ ИСТИ ПРОСТОР, већ бити виђен, бити укључен. То значи да активности треба усмеравати на развијању контаката с другим људима, за шта је потребна и одговарајућа подршка.

Национална стратегија у социјалној заштити подразумева смањење броја корисника у домовима и њихов смештај у дневне боравке и хранитељске породице. И с тим у складу мора се размишљати о проширивању капацитета, где би се Мара нашла као базична институција која би била носилац услуга у пружању подршке особама са сметњама у развоју.

Планови Центра морају пратити и усклађивати се са концептом новог Закона о социјалној заштити, односно на променама у њему које су посебно велике у институционалној и регулативној сфери–увођење Коморе социјалне заштите, лиценцирање стручних радника и пружалаца услуге, реформулисања функције контроле, стручног надзора и инспекције.

У оквиру новог Закона ***Програм рада и програм услуге*** дневног боравка за децу и младе са сметњама у развоју конципиран је тако да следи постављене минималне стандарде за ову услугу социјалне заштите, заснован је на савременим приступима разумевања положаја и потреба деце и младих са сметњама у развоју, али следи и капацитете које има локална заједница која развија ову услугу. Стога предвиђа модуле, основне и напредне програме услуге. Основни програм услуге по коме се у дневном боравку ради је окосница, база на коју се надограђују напредни програми, чије увођење је одређено обезбеђивањем средстава и унапређењем компететности особља и потребама конкретних корисника услуге дневног боравка.

Напредни програми *услуге дневног боравка* су високо структурисани програми по концептуалном одређењу, садржају, методама и техникама рада. Усмерени су на стимулацију одређених линија развоја или развоја одређених вештина деце са сметњама у развоју, такође, на развој васпитне компетенције родитеља и сарадњу у заједници. Више различитих програма услуге чине скуп напредних програма преко којих се уводе стандарди високок квалитета. Реализују их сарадници који су прошли посебну обуку и имају потврђене компетенције за њихову реализацију.

У том смислу, можемо размишљати о допуни постојећих садржаја рада уз потребно усавршавање и едукацију кадра али само уколико оснивач тј. Град пружи подршку и помоћ.

Крајем 2016. год започето је са напредним програмима услуга дневног боравка:

ЛОГОПЕДСКИ РАД

Логопедски рад одвијаће се у кабинету, који ће у почетку бити намењен корисницима дневног боравка, а касније (по потреби) и клијентима који не користе услуге Центра „Мара“.

Логопед ће се бавити детекцијом, дијагностиком, превенцијом, терапијом (хабилитацијом и рехабилитацијом) деце и одраслих са вербалним и невербалним комуникацијским сметњама као и саветодавним радом.

Помагаће у отклањању или значајно ублажавати развојне говорно језичке сметње код развојне патологије, било первазивне, гносогене, социогене, или психогене патологије вербалне комуникације и развојне патологије вербалне комуникације.

Сметње које спадају у подручје рада логопеда су:

- ✓ Сметње са гласом
- ✓ Сметње са говором и језиком
- ✓ Сметње са слухом
- ✓ Сметње са читањем, писањем и рачунањем као секундарне последице говорно језичке патологије.

ПСИХОСОЦИЈАЛНА ПОДРШКА КРОЗ САВЕТОВАЛИШТЕ ЗА ПОРОДИЦУ

Суштина процеса саветовања је пружање помоћи-слушањем друге особе и комуникацијом са њом.

Препознавање потреба родитеља и подршка родитељима кључни су за добробит деце са сметњама у развоју.

У договору са родитељима ће бити обављани разговори у термину када то буде највише одговарало родитељима, због њихових обавеза. Могу сами потражити помоћ и обратити се психологу.

Разговори ће бити обављани и на иницијативу психолога, у случају да исти сматра потребним.

Циљеви саветовалишта:

- ✓ Оснаживање родитеља,
- ✓ Обезбеђивање емотивне и социјалне подршке породици,
- ✓ Помоћ у доношењу одлука у најбољем интересу детета,
- ✓ Јачање савеза родитеља у циљу побољшања односа целе породице,
- ✓ Побољшање односа родитељ-дете...

Крајем 2019. године почела је са радом **РАДИОНИЦА** коју води радни терапеут.

- ✓ Радна терапија у радионици подразумева скуп психофизичких активности које се спроводе на основу способности и интересовања корисника.
- ✓ Циљ радне терапије је квалитетна организација времена корисника унутар Центра, као и ван њега. Овакав вид терапаије подстиче и мотивише кориснике да искажу своју креативност, а самим тим и емоционално и социјално задовоље своје потребе. Активности које се спроводе делују позитивно на усвајању и унапређењу менталног, интелектуалног, психичког као и физичког стања корисника.

Ови планови развоја и рада морају се стално допуњавати и усавршавати, а све у складу са плановима оснивача Центра, материјалним могућностима, учешћима у пројектима, и најновијим сазнањима у области збрињавања деце са сметњама у развоју.

Такође у 2020. планирамо да реализујемо услугу „Предах смештај" уколико се допуни Одлука Скупштине града Ниша о правима из социјалне заштите и уведе услуга „Предах смештај" и добију финансијска средства за реализацију те услуге.

ПРЕДАХ СМЕШТАЈ

Викенд смештај

Центар „Мара" од 15. 03 2016. почео са викенд услугом, чиме се додатно омогућује слободно време члановима породице за бављење радним и другим активностима.

Услуга се реализује кроз програме забавно-рекреативног садржаја, у трајању од 6 сати (у периоду од 8-14часова), сваке суботе, уз ангажовање

-3 радника у непосредном раду са корисницима (стручни радник, стручни сарадник, или неговатељ),
-1 радника из здравствене службе и
-1 хигијеничарке.

Тренутно корисницима нису обезбеђена 2 оброка дневно, док се са надлежном управом не реши питање дистрибуције оброка.

Максимални број корисника који може бити обухваћен услугом је 10. Сваки корисник појединачно има право на 2 дана у току месеца (у договору са родитељима/старатељима).

Корисници на адаптацији не могу бити обухваћени овом услугом.

Предах смештај

Ова услуга почеће са реализацијом ове године, у новом објекту, који је наменски изграђен и физички је повезан са зградом у којој се пружају услуге дневног боравка. У међувремену је особље Центра „Мара" прошло обуку са провером знања, по акредитованом програму „Покретање услуге Предах за децу са сметњама у развоју и њихове породице".

Сврха овакве услуге је краткорочни и повремени смештај, највише 10 корисника Центра „Мара" истовремено-најдуже 45 дана у току календарске године, с тим што може трајати најдуже 20 дана у континуитету (корисници на адаптацији не могу бити обухваћени овом услугом).

Тиме се пружа подршка, како детету (у унапређењу и развијању вештина самосталног живота), тако и породици детета (у одржавању и побољшању квалитета њиховог живота), с циљем останка детета у породици.

Ова услуга захтева 24-ворочасовно радно време, што подразумева ноћна дежурства, па самим тим и повећан број радника у непосредном раду са корисницима.

УЛОГА И ЗНАЧАЈ ДНЕВНОГ БОРАВКА У СИСТЕМУ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Проблему инвалидидтета, у прошлом веку, се приступало према медицинском, традиционалном моделу, који је особу са инвалидитетом сагледавао са аспекта њених немогућности и болести, а активности су биле усмераване на медицинске третмане и рехабилитацију.

Актуелан **социјални концепт** инвалидности, фокусиран је на особу, на њене потенцијале и стварање могућности да се особама са инвалидитетом омогући једнакост у правима.

У основи социјалног модела је схватање да инвалидитет проистиче из постојања социјалних баријера, које онемогућавају особама са одређеним тешкоћама да учествују у друштву.

Према овом концепту, инвалидитет се између осталог сагледава као **социјално условљена појава**, која услед неповољних околности у окружењу, особу са инвалидитетом доводи до стања хендикепа.

Зато се фокус активности помера са лечења болесне особе на уклањање свих препрека у друштву како би се омогућила њена пуна социјална укљученост.

Конвенција УН о правима особа са инвалидитетом (2006), коју је Србија ратификоала 2009. године, указује шта државе могу и треба да ураде, како би особама са инвалидитетом обезбедиле да имају иста права као и други.

„Особе са инвалидитетом имају права да буду укључене у друштво као и сви други, и треба их поштовати због онога што јесу. Од малих ногу деца са инвалидитетом треба да се пошују због онога што јесу.“

Конвенција о правима ОСИ

Закон о социјалној заштити РС (2011), као једно од посебно значајних начела социјалне заштите наводи начело **најмање рестриктивног окружења** које представља подстицај за наставак процеса деинституционализације, развоја нових услуга и алтернативних форми социјалне заштите у заједници. Овим законом су дефинисане **услуге социјалне заштите.**

Међу пет група услуга, своје место је нашла и услуга дневни боравак за особе са инвалидитетом, која спада у групу **дневних услуга у заједници**, које „подржавају боравак корисника у породици и непосредном окружењу, а обезбеђује их локална самоуправа“ (Закон осоцијалној заштити, члан 44).

Сврха ове услуге је да омогући особама са инвалидитетом да остану у породици и да своје потребе задовоље у средини у којој живе, у свом породичном окружењу. Сдруге стране ова услуга пружа позитивно и конструктивно искуство боравка изван породице а у исто време, породици обезбеђује слободно време за обављање других активности.

Услуга дневни боравак обезбеђује структуиране активности, усмерене на развој практичних вештина за свакодневни живот које у највећој мери омогућавају самосталност, развој и одржавање социјалних, когнитивних и физичких функција.

ЦЕНТАР ЗА ДНЕВНИ БОРАВАК ДЕЦЕ, ОМЛАДИНЕ И ОДРАСЛИХ ЛИЦА МЕНТАЛНО ОМЕТЕНИХ У РАЗВОЈУ „МАРА“

Општи циљ:

Унапређење квалитета живота деце, младих и одраслих са сметњама у развоју, особа са аутистичним спектром и њихових породица као и сензибилисање локалне заједнице за разумевање, прихватање и стварање једнаке шансе за све грађане у Нишу.

Посебни циљеви:

Развој услуге која доприноси укључивању особа са инвалидитетом у свакодневни живот заједнице, развој њихових капацитета и већој самосталности.

Пружању подршке породицама које имају дете са сметњама како би одржали породично јединство и квалитет породичног окружења.

Равој капацитета услуга као и свих укључених социјалних актера кроз континиурано унапређење услуге

Промоција концепта социјалне инклузије кроз планиране и осмишљене акције усмерене ка локалној заједници.

Циљна група

Услуга дневног боравка је намењена:

- ✓ Лицима са аутистичним спектром
- ✓ Деци и младима са интелектуалним тешкоћама, који имају потребу за дневном негом и надзором, и подршком у одржавању и разијању потенцијала, (Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга соц. Заштите, чл. 68)
- ✓ Одраслима са интелектуалним тешкоћама , који имају потребу за дневном негом , и подршком у одржавању и развијању потенцијала (чл.68. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите)

Активности:

Активности услуге дневног боравка усмерене су ка развијању и очувању потенцијала корисника, односно припреми корисника за одржив независан живот.

Активности услуге дневног боравка реализују се у складу са сврхом услиге, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом, у складу са проценом потреба корисника, обухватају једну или више активности. Концепт активности дневног боравка подразумева подршку сваком кориснику са циљем достизања највишег нивоа индивидуалне самосталности у практиковању свакодневних вештина.степен подршке се прилагођава и мења у складу са индивидуалним потребама корисника.

Активности подршке могу бити фокусиране на:

- Развој вештина свакодневног живљења
- Социјалних вештина
- Побољшање говора и покрета
- Забаву и рекреацију
- Вештине креативног изражавања

Програмске целине реализују се кроз дневни, недељни и месечни ритам активности којима се дефинише:

- ✓ Распоред дневних активности – режим дана
- ✓ Недељне и месечне активности
- ✓ Реализација индивидуалног програма услуге за сваког корисника.

Све активности у боравку се реализују према годишњем програму рада и подразумевају вишечасовни боравак корисника у безбедном окружењу, под надзором стручних радника. Рад се одвија по групама и индивидуално у складу са процењеним потребама.

Закон о Социјалној заштити предвиђа модуле, основне и напредне програме услуге. Основни програм по коме се у дневном боравку ради је окосница, база на коју се надограђују напредни програми, чије је увођење одређено обезбеђивањем средстава и унапређењем компетенција особља и потребама конкретних корисника услуге дневног боравка.

Људи су главни ресурс сваке организације, а посебно организације која се бави пружањем подршке особама са инвалидитетом.

За успешно управљање људским ресурсима полазна основа је:

- Адекватна пројекција потребних кадрова
- Јасне линије одговорности
- Обезбеђено континуирано стручно усавршавање.

Могућности за стручно усавршавање су многобројне: акредитовани програми обуке у систему социјалне заштите и програми обуке из других система, стручни скупови, семинари (округли столови, конференција), али и размена у оквиру колектива и обезбеђивање стручне литературе. Веома важно за План стручног усавршавања је да он има јасне и реалне циљеве, средства за њихово остваривање и рокове. Такође је важно и да запослени буду свесни значаја стручног усавршавања што подразумева да се као једна од основних вредности у оквиру организације негује развоји доживотно учење.

Минималан број стручних радника и сарадника непосредно ангажованих у раду са корисницима услуге дневног боравка, одређује се на следећи начин

1. За децу и младе са физичким инвалидитетом и интелектуалним тешкоћам–два стручна радника и један сарадник за капацитет до 10 корисника, а један стручни радник на сваких додатних пет корисника

2. За одрасле са физичким инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама–један стручни радник и два сарадника за капацитет до 10 корисника, а један стручни сарадника на сваких додатних пет корисника.

Реално стање у дневном боравку „Мара“ изгледа сасвим другачије и одликује се мањком стручних радника и стручних сарадника, што отежава рад са корисницима и утиче на квалитет рада. А како би се организација лиценцирала (Правилник о лиценцирању организација социјалне заштите „Службени гласник РС“, бр. 42-2013), неопходно је да она испуњава утврђене услове за пружање одерђене услуге, а један од тих услова се односи на број запослених који је одређен у Правилнику о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник РС, бр. 42-2013).

Правилником о стручним пословима у социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 1/12) уређени су стручни послови у социјалној заштити и ближи услови и стандарди за њихово обављање).

Правилником о лиценцирању стручних радника („Службени гласник РС, бр. 42/2013) прописују се ближи услови за издавање лиценци, начин издавања и обнављања лиценци, односно суспензије и одузимање лиценци стручним радницима у социјалној заштити.

ГОДИШЊИ РАСПОРЕД РАДА ЦЕНТРА

У току 2020. Центар ће радити са корисницима сваког радног дана од понедељка до петка у времену од 6,30 до 17,00 часова као и суботом од 08 до 14,00 као викенд боравак, осим у време годишњег одмора васпитног особља, државних и верских празника.

Уколико постоје услови за реализацију услуге „Предах смештај" центар ће радити и вишедневно 24 сата по потреби.

Укупно ће Центар у 2020. години редовно радити (понедељак-петак) 255 радна дана. Од тога са корисницима ће се радити 233дана (понедељак - петак), односно 2.563 сати и 43 дана суботом (односно 258 сати).

У Центру су планирана два прекида рада са корисницима и то:

-у јануару месецу 2020. године у времену од 01. јануара 2020. до 08.01.2020. као новогодишњи и божићни одмор (два радна дана).

-у време летњег одмора за особље у раду са корисницима у Центру планира се у времену од 13. јула до 10. августа 2020. (двадесет радних дана).

Једанаест радних дана се неће радити због државних и верских празника.

Одмори у Центру се планирају на основу стручних мишљења, консултација са родитељима и усклађивања са другим установама и институцијама, као и економичности пословања установе.

Распоред коришћења одмора осталог особља утврђује директор Центра на основу исказане жеље радника и потребе рада Центра, а ради остваривања континуираног рада заједничких служби Центра.

Са корисницима Центар ради сваког радног дана, од понедељка до петка у недељи, у времену од 6:30 до 17:00 часова, и суботом од 08:00 до 14:00 као викенд боравак. Радно време установе је одређено Одлуком о оснивању Центра и исто одређује оснивач установе.

У оквиру датог радног времена изводе се радне активности по следећем распореду:

Рад са корисницима се одвија радним данима у времену од 06:30-17:00 часова и суботом од 08-14 часова.

Административно-технички део установе, који обухвата заједничке службе свакодневно ради и то :

Служба одржавања хигијене од 06:30-18:00 часова.

Дужина радног времена одређена је у складу са чланом 50. Закона о раду, одредбама Посебног колективног уговора за социјалну заштиту и Правилником о унутрашњој организацији пословова и радних задатака у Центру. Распоред радног времена је одређен специфичностима послова и дужином рада у Центру и исти је прецизиран наведеним Правилником.

Простор који сада користимо намеће да се садржај рада одвија у 5 радних група и то: 3 групе за децу и омладину са умереним и тежим сметњама у развоју (група за најмлађе кориснике, група за кориснике са комбинованим сметњама и група за омладину), једна за кориснике са аутистичним спектром и једна група за кориснике старије од 30. година за очување њихових социјалних навика, знања и способности. Уколико услови дозволе и дође до решавања просторног проблема групе ће прерастиу радне јединице Центра, то јест у дневне боравке.

Због великог броја корисника по групама и неуједначености по критеријумима (календарски узраст, дијагнозе и пропратне сметње) постоји потреба за формирањем шесте групе, како би остале групе могле да функционишу у складу са нормативима по Статуту Центра. У међувремену је једна просторија преуређена за радну окупацију, а у току године извршиће се адаптација и опремање просторије за нову групу.

Тренутни **састав корисника по групама**:	**Нормативи за рад по Статуту Центра:-**
-група за најмлађе- 8 корисника	до 6 корисника
-комбинована група- 7 корисника	до 6 корисника
-аутистична група- 7 корисника	до 5 корисника
-група за омладину- 23 корисника	до 6 корисника
-група за одрасле- 17 корисника	до 10 корисника

Укупно 62 корисника, а по нормативима капацитет је 33 корисника.

Тренутни састав корисника по старосној доби:

Од 14-28 година 9 корисника

Од 28-60 година 53 корисника

С обзиром да је уведено инклузивно образовање и да се деца са сметњама у развоју уписују у редовне вртиће и школе, све је мање млађих корисника у Центру „Мара“.

На Комисији за пријем јављају се углавном особе које су покушале или завршиле школовање (од 15-те год.), или старије особе које су остале без посла у заштитним радионицама, после њиховог затварања.

Ради бољег остваривања Плана рада, неопходна је стална сарадња са родитељима корисника као и са свима који у свом раду сублимирају и раде са популацијом са сметњама у развоју.

У том смислу, организоваће се периодични састанци са родитељима корисника, стручни састанци и саветовања, размена мишљења и искустава у раду са овом популацијом.

Због одржавања постигнутог нивоа рада у Центру, те потребом да исти добија на квалитету, Центар ће у складу са својим могућностима и у сарадњи са сличним установама, Факултетом за специјалну едукацију и рехабилитацију (бивши Дефектолошки факултет), Филозофским факултетом (департман за педагогију и департман за психологију) одржавати саветовања, упућивати своје раднике на стручне семинаре и саветовања.

Центар „Мара" је базна установа за праксу ученика Медицинске школе и Школе моде и лепоте (смер здравствени неговатељ), као и студената психологије.

Од 19. Новембра 2018. год. склопљен је Уговор о пословној сарадњи са Факултетом спорта и физичког васпитања из Ниша, о обављању практичне наставе њихових студената (држање наставе и испита, практичних вежби). Практична настава ће се одвијати у сарадњи са запосленим професорима физичког васпитања и осталих стручних лица у Центру „Мара", који ће бити ментори и који ће о томе уредно водити евиденцију,

У вези са својим радом и пословањем Центар је обавезан да води и следећу пословно техничку документацију:

- Индивидуални план подршке
- Дневник рада (свака група),
- Месечни план рада,
- Дневни план рада,
- Документацију о корисницима,
- Психолошка запажања и документацију,
- Здравствене картоне и картотеку,
- Књигу терапије,
- Периодичне извештаје о раду.

ОПШТИ ДЕО ГОДИШЊЕГ ПЛАНА И ПРОГРАМА ВАСПИТНОГ РАДА

Степен хуманости и развоја друштва огледа се у третману деце са сметњама у развоју. Пружање подршке за испуњење потреба ове деце и њихових породица је заједнички интерес целокупног друштва.

Особа ометена у развоју има тешкоће у развоју и није у могућности да постигне или одржи задовољавајући ниво здравља и развоја или чије здравље и развој могу значајно да се погоршају без додатне подршке или посебних услига у области здравствене заштите, рехабилитације, образовања, социјалне заштите или других облика заштите.

Ометеност у развоју се најшире може сагледати као несразмера између способности детета и захтева који пред њега поставља средина у којој живи. Ова несразмера настаје или због умањених биолошких потенцијала или неадекватних социјално–културалних захтева и породичних услова у интелектуалном функционисању детета.

Сметње у менталном развоју повезујуемо са успореним или неуједначеним развојем интелектуалних способности. Тешкоће код ове деце долазе до изражаја у когнитивном подручју (као тешкоће у процесу учења) и у подручју адаптивног понашања (као тешкоће у примени научених садржаја, тешкоће сналажења у новим ситуацијама, у области бриге о себи, комуникацији и социјалним вештинама).

За васпитање особа ментално ометених у развоју, стручњаци морају знати методе и принципе васпитног рада као и могућности ових лица у процесу васпитања. Пре свега потребно је што шире и потпуније познавање њихових психофизичких снага и способности, могућности њиховог развоја, нарочито развоја очуваних и мање оштећених снага и способности.

Васпитни рад са особама ментално ометених у развоју има за **циљ** да:

-истиче и обликује позитивне навике понашања, пре свега правилан однос према другим лицима, прихватање дисциплине, осећај дружељубља, правилан однос према својој и друштвемжној имовини и сличне облике друштвеног и моралног понашања,

-помогне овим особама да стекну основне радне, хигијенске и навике самопослуживања и старања о својим свакодневним потребама,

-у складу са њиховим интелектуалним способностима и могућностима омогући да овладају вештином комуницирања, да им пружи елементарна знања која ће им користити да боље разумеју и да се лакше сналазе, и да се боље прилагоде својој природној и друштвеној средини.

Свака особа поседује своје индивидуалне карактеристике па и особе које су ментално ометене. Не можемо очекивати да ће се особе које су сврстане у неку категорију, понашати на одређени начин. Напротив треба се ослободити стереотипија и констатација да ће се они понашати на одређени начин. На њих треба гледати као на особе које се међусобно разикују по својим личним карактеристикама, достигнућима, специјалним потешкоћама и потребама.

Напредак у раду са особама ментално ометених у развоју се може различито дефинисати, али само исправна и реална процена оног што се од тих особа очекује је веома важна како би циљеви били оправдани и да би избегли фрустрацију.

Интелектуални развој особа ментално ометених у развоју је прилично ограничен, као што су сужени и њихови капацитети за вођење потпуно независне егзистенције.

Сазнајни процеси су на знатно нижем нивоу и квалитетно се разликују у односу на просечно развијене вршњаке.

Пажња је дифузна, краткотрајна, углавном ненамерна тј. спонтана и по интезитету врло слаба.

Памћење је изразито механичко, што условљава умањену могућност коришћења искустава и репродуковања садржаја, као и способност анализе појава и садржаја.

Заосталост ових особа нарочито је евидентна у обиму и квалитету њиховог говора и језика, поремећаја артикулације, недовољно развијеног и оскудног речника.

Емоционални живот особа ментално ометених у развоју често је испуњен фрустрацијама и неуспесима.

Знатно умањена социјална зрелост, слаба способност сналажења у разним друштвеним ситуацијама, оскудно и некомплетно комуницирање са просечно развијеним вршњацима и старијим особама су у основи њиховог тешког прилагођавања сложеним захтевима живота и рада у породичној и друштвеној средини.

Они такође споро и тешко усвајају радне, хигијенске и друге навике, те су неопходна дужа и честа понављања, показивања и упућивања.

Релативно су честа сензорна оштећења и поремећаји (оштећења слуха су 3-4 пута фреквентија у односу на децу просечне интелигенције).

Од најранијих година ове особе, поред интелектуалне, испољавају и физичку инфериорност, а често и неспособност у појединим областима индивидуалног понашања. Нису ретке ни разне телесне деформације, ортопедски инвалидитет, церебрална парализа, епилепсија, поремећаји моторике (слаба координација покрета, неразвијеност и заосталост у диференцијацији покрета руку и ногу) и неки симптоми можданих повреда.

Због свега наведеног, ове особе се тешко сналазе у новим ситуацијама и имају изражену потребу да буду вођена и да им се указује шта би требало да ураде. Неки од њих су пасивни, склони да остану по страни, уколико се не подстичу на активност постепено и уз велике напоре и стрпљивост васпитача. Насупрот томе, други су хиперактивни, импулсивни, а често и агресивни.

Општа карактеристика ових особа је да свака фаза њиховог развоја траје дуже него код просечно развијених истог узраста, почиње касније, а коначно достигнуће је знатно скромније.

Један од основних захтева за реорганизацију система бриге о особама ментално ометених у развоју односи се на научно и практично доказане чињенице да се ове особе могу васпитавати и припремати за једноставан рад и бригу о себи.

Услуга Дневног боравка омогућава деци, одраслима и старим особама са менталним сметњама да остану у породици и да своје потребе задовоље у средини у којој живе, у свом породичном окружењу и тако избегну смештај у институције. Услугом се обезбеђују структуиране активности у оквиру дефинисане програмске концепције усмерене на развој практичних вештина за свакодневни живот, које у највећој мери омогућавају самосталност, развој и одржавање социјалних, когнитивних и физичких функција, у циљу предпоставки за њихово укључивање у живот заједнице. Корисницима ова услуга пружа позитивно и конструктивно искуство боравка изван породице. У исто време породици се обезбеђује слободно време за обављање других активности.

Сваки корисник треба да има индивидуални програм рада, као и индивидуални план интегрисаних дневних активности. План активности спецификује конкретне циљеве и очекиване исходе, а у складу с тим и степен подршке који ће кориснику бити неопходан за сваку врсту/фазу активности, као и врсту неопходних помагала у реализацији активности.

У којој ће се мери успешно уклопити у своју ужу средину, зависи не само од квалитета оствареног програма васпитно-образовног рада и залагања васпитача у раду са таквим особама, већ и од:

-ставова породице, родбине, суседа и средине према менталном ретардираним особама;

-карактера васпитних мера у породици и дневном боравку (усмеравање, подстицање, награђивање, кажњавање);

-учесталости конфликтних ситуација и начина њиховог решавања.

Сви наведени фактори утичу на формирање личности особа са са проблемима у менталним развоју и посебно условљавају и одређују ширину и ниво његове социјализације.

Специфичности аутизма, изражене су кроз велику издиференцираност ометености и дисхармонични степен развоја појединих функција, те захтевају адекватан образовно-васпитни програм.

Рад са аутистичном децом, подразумева не само подстицај њиховог развоја у целини, већ и отклањање и ублажавање неадекватних облика понашања који онемогућавају развој.

Основни задаци васпитно-образовног рада са особама ментално ометених у развоју своде се, у крајњој мери на један заједнички задатак-оспособити ову популацију за самосталнији и независнији живот и рад, за привређивање у делимично заштићеним условима и учинити их да буду што мање зависни од непосредне помоћи, надзора и старања своје уже и шире друштвене заједнице.

Посебни задаци васпитно-образовног рада са особама ментално ометеним у развоју су:

- развијање очуваних способности;
- унапређивање психомоторних способности;
- развијање радних и других навика;
- побољшање говорних и језичких потенцијала;
- усвајање елементарних практичних знања о природној друштвеној средини;
- развијање способности, навика и облика понашања неопходних за успешну социјализацију детета;
- сарадња са родитељима.

Васпитавање и оспособљавање особа ометених у менталном развоју за живот и рад у делимично заштићеној средини је дуготрајан и сложен процес, који захтева индивидуалне прилазе са специјалног дефектолошко-педагошког, психолошког, ментално-хигијенског и социолошког аспекта.

План и програм обухвата васпитно-образовни рад, радну окупацију и културно-забавне и рекреативне активности.

Области које су утврђене планом и програмом су:

1. **ЈЕЗИК, ГОВОР, КОМУНИКАЦИЈА**

2. **ПСИХОМОТОРИКА**

3. **ЛИЧНЕ СОЦИЈАЛНЕ ВЕШТИНЕ**

4. **ДНЕВНЕ ЖИВОТНЕ ВЕШТИНЕ**

5. **УПОЗНАВАЊЕ ОКОЛИНЕ (ПРИРОДНА И ДРУШТВЕНА СРЕДИНА)**

6. **РЕКРЕАЦИЈА И СЛОБОДНО ВРЕМЕ**

7. **РАДНО ОКУПАЦИОНА ТЕРАПИЈА**

8. **ЛИКОВНАУМЕТНОСТ**

9. **МУЗИЧКА УМЕТНОСТ**

I ЈЕЗИК, ГОВОР, КОМУНИКАЦИЈА

Циљ и задаци:

-Оспособити кориснике за разумевање говора других и за правилније, јасније и лепше усмено и писано изражавање;

-Омогућити разумевање појмова на нивоу искуства, због успешнијег успостављања веза са друштвеном средином;

-Остварити највиши ниво социјализације у оквиру њима доступних говорних и језичких могућности;

-Развијати говоре сложениј стереотипне целине, које имају вредност комуникације, опажања и остваривања елементарних социјалних навика;

-У завршној фази развијати писани говор, који се реално своди на сасвим кратке кратке устаљене облике речника битног за елементарно сналажење у социјалној средини;

-Спречити продубљивање поремећаја говора и језика, омогућавањем развоја истих у оквиру потенцијала са којим располаже сваки корисника;

-Доприносити корекцији говорних сметњи, чиме се логопедски рад употпуњује, с обзиром да се у оквиру активности развоја и говора, наведени јавља само као принцип рада;

-Уводити кориснике у разумевање писаних текстова, филмова, позоришних представа, радио и тв програма.

II ПСИХОМОТОРИКА

У реализацији програма из области развоја психомоторике потребно је да се дефектолог придржава следећих принципа у раду:

-Јединица активности, вежба, игра мора бити сасвим јасно одређена;

-Било који покрет или комбинација покрета у оквиру одређене активности мора да остварује јасан траг у оквиру сензорних дражи и сензибилитета, а посебно у области кинестетичког осета

-Захтеви активности морају бити у складу са индивидуалним способностима;

-Понуђене вежбе за психомоторни развој не смеју се схватити круто правило које би ограничавало иницијативу дефектолога да исте обогаћује;

-Сваки покрет и доживљај који се том приликом јавља мора бити назван речју, што је изузетно важно, како би корисници остали свесни искуствено-издиференцираног појма.

III ЛИЧНЕ СОЦИЈАЛНЕ ВЕШТИНЕ

Ово подручје обухвата учење и развијање особина и навика неопходних за групни живот, рад и сарадњу у мањим заједницима; развијање елементарних навика културног понашања, елементарне дисциплине и одговорности; развијање свести о себи и својим могућностима, развијање способности одлучивања у једноставним животним ситуацијама; васпитање за безбедност и сигурност; за разумно располагање новцем и слободним временом.

IV ДНЕВНЕ ЖИВОТНЕ ВЕШТИНЕ

Циљ и задаци:

Циљ самопослуживања особа ометених у менталном развоју особа је развијање неопходних основних и корисних навика, умешности и ставова који ће овојим особама омогућити развијање и укључивање у друштвену заједницу. Тиме се доприноси срећнијем и смиренијем детињству и животу у заштићеној средини попут дома, породице или радне средине под надзором стручњака.

Задаци у овој области су развијање вештина, радних навика, оспособљавање за поједине корисне послове који могу бити на нивоу извесне професионалне одговорности, старање о менталном здрављу, умешности, бризи о себи као методу социјализације, развијање вештина храњења, облачења, елементарних хигијенских навика и навика контроле удовољавања физиолошких потреба.

Сви послови и задаци морају бити врло једноставни, јасни и конкретни. Систематским учењем ова деца могу да овладају елементарним хигијенским навикама и бризи о себи.

V УПОЗНАВАЊЕ ОКОЛИНЕ (ПРИРОДНА И ДРУШТВЕНА СРЕДИНА)

Циљ и задаци :

-Омогућити корисницима упознавање њихове уже друштвене средине и природе са појавама и односима у њој;

-Развијати љубав према природи и радним људима;

-Формирати правилан однос према друговима и старијима, према друштвеној имовини, својим правима и дужностима, развијати интересовање и правилан однос према раду;

-Правилно формирати културне и хигијенске навике;

-Уводити кориснике у посматрање појава у природи и радова људи у ближој околини и у одређеним временским приликама;

-Развијати код корисника способност јасног и правилног језичког изражавања;

-Упућивати кориснике да уочавају изглед и одлике средине у којој се налазе због лакше оријентације;

-Упознавање корисника са најважнијим догађајима и историјским личностима;

-Развијати знања, умења и навике везане за живот и рад у средини у којој се налази.

VI РЕКРЕАЦИЈА И СЛОБОДНО ВРЕМЕ

Овај део програма обухвата развијање очуваних способности, вештина, спретности и снаге детета у координацији покрета, телесном држању, групним и индивидуалним играма и једноставним спортовима. Циљ је доприносити одржавању и јачању општег здравља детета у физичким активностима и његовом успешнијем учешћу у друштвеним активностима и рекреацији.

VII РАДНО ОКУПАЦИОНА ТЕРАПИЈА

Циљ и задаци

-У зависности од степена психофизичких ограничења, групе и појединаца, подићи на максимално могући ниво њихове психофизичке способности које су предуслов радног васпитања;

-Корекционо деловати на психофизичке недостатке и способности;

-Развијати моторику прстију шаке, мануелну спретност, координацију покрета руку и осталих делова тела и општу моторику;

-Побудити интересовање и мотивацију штићеника за различите активности;

-Васпитавати вољу и обогаћивати емоционални живот;

-Развијати радне навике корисника, општу физичку спремност и тачност у раду;

-Упознати кориснике са различитим врстама материјала, алата и радне технике, а развијати методе рада за које показују највише смисла и интересовања;

-Различитим техникама рада и разлноликим материјалима подстицати самостални израз и креативност корисника;

-Припремити кориснике за радно оспособљавање;

-Развијати љубав за рад и поштовање према радном човеку

-Оспособити кориснике да одржавају стечене радне навике и развијају нове;

-Развијати осећај одговорности према средствима и прибору за рад, упорности и истрајности у раду;

-Оспособити кориснике за разумевање свакодневних задужења и задатака према усменом упутству;

-Развијати осећаје за корисно и лепо.

VIII ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

Овај програм је усмерен ка развијању способности и интересовања детета да разним ликовним средствима и техникама спонтано изражава оно што зна, жели или осећа о свету који га окружује. Таквим изражавањем, проширивањем и оплемењивањем ликовног доживљаја, развија се елементарни смисао и осећања за лепо, хармонију, ред и коришћење ликовних елемената у раду и животу.

IX МУЗИЧКА УМЕТНОСТ

Развијање интересовања, способности и вештина у области елементарног музичког и ритмичког изражавања спроводи се кроз разноврсни програм слушања музике, индивидуалног и групног певања, музицирања на једноставним и овој деци приступачним инструментима. Коришћење једноставног ритмичког израза телом, учење једноставних игара и народних кола уз музику има за циљ да оплемени музички доживљај детета и коришћење музике у раду и рекреацији.

ВАСПИТНИ РАД ће бити спроведен у раду са свим корисницима, у мањој или већој мери што зависи од могућности и интереса деце, док ће код старијих корисника акценат бити стављен на радну окупацију.

РАДНА ОКУПАЦИЈА има васпитну вредност, јер се разним подстицајима развијају радне навике, љубав према раду, истрајност, одговорност, знање, умешност и вештина за обављање једноставних радњи.Тиме се развија моторика, побољшава координација покрета, обогаћује интелектуални живот корисника (увежбавањем појединих операција ствара се сазнање и искуство које доприноси развоју мишљења). Једном речју, радна окупација благотворно делује на целокупан равој и понашање корисника, а све то доприноси бржој социјалној интеграцији.Квалитет и квантитет рада није примарни циљ, он је само резултат свеукупног развоја наших корисника.Као и свака мануелна активност, тај рад мора бити усмерен, а у исто време индивидуално дозиран и планиран.

У оквиру **РАДНЕ ОКУПАЦИЈЕ** наставиће се досадашњи рад по групама, као и у новоформираној просторији за радионице.

-Радионица народне радиности у оквиру које ради ткачка радионица (ткање на раму и ткање на разбоју), кројачка радионица и радионица веза

-Радионица филца (за израду предмета од чешљане вуне), која развија креативност, истрајност и посвећеност у раду, а доприноси очувању традиционалних вредности.

-Радионица за ликовно изражавање у оквиру које се примењују различите врсте ликовних техника (витраж, уље на платну, колаж, бојење таканине...)

-Радионица папирнате галантерије која производи украсне кутије, кесе за флаше, честитке (декупаж, колаж, квилинг и техника веза), мапе за рачуне, украсне корпице..

-Радионица пластичног обликовања у којој се производе најразличитији предмети који могу наћи своју примену у свакодневном животу.

-Еколошка радионица (одржавање и декорација радних просторија, баштовански радови: одржавање травњака, живе ограде, цвећа..)

Кулинарска радионица (где се особама са сметњама у развоју омогућава да на лак и занимљив начин савладају свакодневне животне вештине).

Наведени облици рада биће заступљени и у раду са аутистичном децом, али је неопходна примена посебних облика, метода и принципа рада, који произилазе из специфичности аутистичне популације.

Уколико финансијске могућнисти дозволе за кориснике ће се организовати:

1. **ХИПОТЕРАПИЈА**

Ова терапија је својеврсан вид психотерапије и спада у мали круг оних активности где се особе са посебнимпотребама могу у потпуности интегрисати са здравима што је један од корака ка њиховој интеграцији у друштво.

Терапијска вредност ове методе, која је најпре повезана са специфичним особинама самог коња, чини:

-сусрет усамљених особа са нечим што својом енергијом, топлотом, специфичим покретима појединачних мишића и целог тела спонтано одговара на свакиу додир.

-терапијски део произилази из полаганог умирујућег начина ходања коња.

Циљеви хипотерапије су:

Физикални–развој равнотеже, осећај за симетрију, јачање мускулатуре, побољшање координације покрета, смањење спастицитета, смањење абнормалних покрета, побољшање респирације и циркулације,

Психолошки–повећање самопоуздања, повећање интересовања за спољни свет, развијање способности за преузимање ризика, развој стрпљења, емоционална контрола и самодисциплина,

Социјални, едукативни и бихејвиорални–развој љубави према животињама, поштовање искуства, моторичко планирање, модификација понашања.

2. **РЕКРЕАТИВНО КУПАЊЕ**

Боравак у води и на базену позитивно утиче на физиолошко стање организма, рад срца, плућа и крвоток.Такође је присутан осећај опуштености, пријатности и радости. Постоји позитиван утицај физичких активности у регулисању и смањењу агресивности, аутоагресивности и хиперактивности. Вежбе у базену су услов за смањење стереотипних активности које су честе код особа са аутизмом.

3. **ИЗЛЕТИ и**

4. **РЕКРЕАТИВНИ БОРАВАК** (планина, бања, море), који би се спроводио по

ПРОГРАМУ РЕКРЕАТИВНОГ РАДА СА КОРИСНИЦИМА НА ПЛАНИНИ, У БАЊИ, ИЛИ НА МОРУ

Боравак на планини или мору има првенствено здравствену и социјалну улогу код особа ометених у развоју.

Познато је да код свих менталнo ретардираних особа временом долази до инертности и опадања физичког имунитета, па због тога постоји потреба за тренингом-програмом рекреације (најобичније игре, шетње по шуми, терену, ваздушно "купање", пливање, просте и сложене вежбе корективне гимнастике).

Боравак на чистом ваздуху на планини или купање у мору, потребна промена климе, излагање тела сунчевим зрацима, дуже шетње и пешачења имају непроцењиву вредност за побољшање здравља и психофизички развој све, а нарочито ове деце. Не треба заборавити и социјални задатак: организована стручна брига и безбедност за дете у време када родитељи нису поред њега. То је уједно и велика помоћ родитељима који за то време могу да се посвете својој здравој деци (која су ускраћена у таквим породицама) и својим животним и брачним проблемима.

Већ сам одлазак и повратак омогућава корисницима доживљај путовања, стичу представу пространства, временске удаљености, упознају нове пределе…

Организованим активностима у природи они ће се освежити, опустити, осећати се ведријим, а временом и сигурнијим. Самим тим обуздаће се њихово бесциљно скакање, трчање, разне стереотипије, умањити анксиозност, аутоагресија, агресија и опсесивна потреба за једноличношћу.

У току рекреативног боравка на планини или мору, корисници се налазе под одређеним организованим систематским утицајем колектива све време, тј. 24 часа дневно.

Програм је намењен старијим корисницима (без већих здравствених проблема) умерене и теже менталне ретардације и деци са аутизмом, у временском периоду до 10 дана. По нормативима предвиђа се један радник (дефекттолог, васпитач, или мед. сестра) за три корисника, плус лекар установе, проф. физ. васпитања и по могућству психолог.

ЦИЉ програма је социјализација и интеграција наших корисника.

ЗАДАТАК: одвајање корисника од родитеља, њихово прилагођавање на нову средину, групни живот и рад, старање о себи самима, побољшање здравља и позитиван утицај на њихово емоционално стање.

САДРЖАЈ ПРЕДВИЂЕНИХ АКТИВНОСТИ:

-посматрање и уочавање рељефа, природних промена и разговор о томе;
-развијање одређених облика културног понашања (у ресторану, за столом)
-развијање навика елементарне дисциплине и одговорности;
-развој самосталности и хигијенских навика;
-развијање социо-емоционалних односа у групи;
-развијање другарства, жеље и потребе да се помогне другу;
-радна окупација са конкретним материјалима из природе;
-спортско-рекреативне активности кроз вежбе у природи;
-културно-забавне активности.

Наглашавамо да ће у реализацији запланираних активности, кроз план и програм, бити коришћена различита дидактичка помагала у зависности од специфичности појединих група.

У процесу оспособљавања (хабилитације и рехабилитације) носиоци послова у непосредном раду са корисницима су дефектолози, а уз помоћ васпитача и медицинског особља.

Због специфичности посла неопходан је тимски рад, који подразумева стално и повремено ангажовање стручњака различитог профила:

- психолога

- професора физичког васпитања

- лекара

- неуропсихијатра

- логопеда

- социјалног радника

ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ГРУПЕ ЗА НАЈМЛАЂЕ КОРИСНИКЕ

Група за најмлађе кориснике обухвата кориснике узраста од 10-24 година различитим степеном менталне ометености (један са лаком, остали умерена и тешка), код неких удруженом са сметњама из аутистичног спектра, ADHD Syndrom i Epy Simptomatica.

Због специфичности поремећаја и узраста корисника, активности у групи су усмерене ка формирању основних хигијенских навика, самопослуживању, психомоторном развоју и развоју говора и језика, као и перманентној социјализацији у ужој и широј друштвеној заједници.

У групи се реализује програм прилагођен потребама ове специфичне популације, што подразумева рану стимулацију сензомоторног развоја као и развијања психомоторике. Тиме се корисници стимулишу за достизање одређеног степена личног развоја, утичући истовремено на њихову социјалну инклузију.

Основни принципи рада са овом популацијом деце су:

- Перманентно праћење и бављење дететом
- Развијање самосталности код детета
- Истицање и развијање очуваних потенцијала детата
- Функционални циљеви са јасним очекивањима
- Стална процена
- Баланс између динамике групе и индивидуалног рада
- Интензивна и континуирана сарадња са родитељима
- Тимски рад

Доминанатна метода рада је индивидуализован приступ сваком детету, а код неких је једини примењиви.

Групни рад се реализује кроз заједничку игру и дружење, као и креативно изражавање деце (ликовно, музичко и радно васпитање).

У процесу рехабилитације се примењује и рад на компјутеру, како би корисници кроз игру и забаву развијали своје психомоторичке способности.

План и програм рада и реализација конкретних активности се прилагођава појединачним потенцијалима корисника у групи.

I САМОПОСЛУЖИВАЊЕ:

Ова област рада је у раду са најмлађом популацијом примарна, јер за циљ има усвајање и развијање основних животних вештина, који ће им омогућити већи степен самосталности, а самим тим и социјалне инклузије.Подразумева перманентан и континуирани рад на усвајању хигијенских навика, исхрани и бризи о својој одећи и обући.

УСВАЈАЊЕ ХИГИЈЕНСКИХ НАВИКА:
-контрола сфинктера, самостална употреба тоалета;
-осамостаљивање у коришћењу хигијенског прибора, прању и брисању руку, употреби марамице за нос;
-упознавање са основним појмовима хигијене : прљаво, чисто, мокро, суво;
-упознавање са општим опасностима (врела вода, ватра, оштар предмет...).

ИСХРАНА:
-Самопослуживање за столом: правилно седење за столом, правилна употреба прибора за јело, самостално конзумирање хране, самостална употреба чаше, осамостаљивање у постављању и распремању стола.

БРИГА О ОДЕЋИ:
-навикавање на самостално облачење и свлачење одеће и обуће;
-закопчавање дугмади и рајфешлуса;
-самостално одлагање ствари у ормарић;
-сређивање ормарића;
-чешљање косе –самостално и испред огледала.

II РАЗВОЈ ГОВОРА И ЈЕЗИКА

Циљ ове области рада је развијање говора, како рецептивног тако и експресивног, уколико има елемената за то, као и способности разумевања туђег говора, комуницирања и усвајања појмова.

РЕЦЕПТИВНИ ГОВОР:

-Невербална комуникација (поглед, додир, мимика, гримаса, гестови, вокализација);
-Слушање говора, разумевање информације и адекватна реакција детета (извршавање радње, показивање слика, узимање и давање предмета);
-Разумевање и извршавање једноставних налога и радњи, разумевање свакодневних животних ситуација;
-Разумевање временског следа догађаја;
-Дискриминација шумова и звукова из свакодневног живота (ветар, киша, гласови људи) ;
-Разумевање фацијалне гестикулације људи.

ЕКСПРЕСИВНИ ГОВОР:

-Вежбање доње вилице,вокализација, богаћење речника, показивање и именовање појмова са слика;
-Имитативни говор, имитација геста;
-Именовање и показивање различитих појмова са сличица и у књигама;
-Именовање и показивање предмета у просторији и ван ње;
-Усвајање стереотипних израза,, изволи“, ,, хвала“, ,,добар дан“, и сл. (код корисника који могу да говоре).

- Богаћење речника елементарним речима и изразима из свакодневног живота
- Једноставна комуникација са корисницима који имају развијен експресивни говор (садржаји из свакодневног живота);
- Вежбање читања и писања речи (са корисником ЛМР);

III РЕЕДУКАЦИЈА ПСИХОМОТОРИКЕ

Циљ ових вежби је подстицање развоја осећаја и опажаја, увежбавање и превежбавање психомоторике. Основну окосницу вежби чини покрет.
Програм вежби је индивидуализован и прилагођен способностима и потенцијалима сваког детета, што представља основне принципе у примени вежби за реедукацију психомоторике.

А. Вежбе за развој опажаја:

-Дискриминација предмета према облику;
-Вежбе перцептуалне константе – константност облика, константност величина;
-Придруживање предмета – идентичних и сличних;
-Коресподенција облика - „калуп-фигура“ и неправилни облици;
-Коресподенција према идентичним детаљима;
-Вежбе постављања дводимензионалних и тродимензионалних предмета;
-Дискриминација предмета, фигура, слика према величини;
-Веже разликовања основних боја;
-Вежбе састављања делова у целину;
-Вежбе груписања заснована на визуелном опажају – формирање класа на основу боје, облика, величине.

Б. Вежбе за реедукацију психомоторике:

-Вежбе за доживљај гестуалног простора-вежбе имитације једноставних покрета руком дефектолога (испред огледала) кроз игру;
-Вежбе имитације манипулисања предметима
-Вежбе имитације сложених активности (из свакодневног живота, серије од више покрета)
-Имитација моторичких покрета (лупање по коленима, тапшање руком, тапшање по рамену, додиривање делова лица)
-Вежбе за развијање моторике лица;
-Вежбе крупних мишића у корелацији са вежбама које спроводи професор физичког васпитања;
-Вежбе визуелно-моторне координације (низање, пертлање, ређање предмета, бојење одређених површина, цртање спајањем тачкица);
-Вежбе фине манипулативне способности–цепкање папира на оштре делове, гужвање папирића, низање пертли, сечење маказама по линији;
-Вежбе састављања делова у целину: састављање једноставних облика, слика (два или три дела);

-Вежбе за доживљај телесне целовитости: показивање и именовање делова тела на себи, слици, дефектологу. Састављање фигуре човека од исечених делова ; тест за процену делова тела; осамостаљивање покрета (једна рука је увис, друга у страну; једна је рамену, друга испружена, руке испружене напред–дланови један на горе, други на доле);
-Вежбе латерализације–показивање и именовање делова тела са леве (десне) стране на себи, другом детету, дефектологу;
- Бежбе за дислалију,дисграфију и дисортографију.

IV СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА

Социјализација особа са сметњама у развоју има својих специфичности које се односе на врсту и степен оштећења или сметње. Социјализација се остварује у условима заједничког живљења и међусобне интеракције са другом децом и васпитачима.
Степен социјализације зависи од основног оштећења, могућности развоја психичких функција, резултата рехабилитационих мера, стимулације и заинтересованости средине (породице, центра, радне средине).
Социјализација и адаптација у групи подразумевају:
- Место појединца у групи;
-Играње и дружење са другом децом;
-Вежбање деце да знају своје место у колони, реду;
-Навикавање на устаљени режим рада у боравку;
-Интеракција (дете-васпитач; дете-дете);
-Укључивање у локалну заједницу (посете, излети, рекреативна настава);
-Социјална иницијатива (сналажење у одређеној ситуацији);
-Формирање елементарних навика учтивог понашања;
-Извршавање налога васпитача у циљу слушања, памћења и стварања обавеза (добро сам, хвала, до виђења, ћао, изађи, уђи, дај ми то, однеси);
-Навикавање деце да воде рачуна о друштвеној имовини;
-Остављање материјала са којим се ради и играчке на своје место;
-Прихватање промена у редоследу обављања неког посла (распоред активности у току радног дана).

V ПРИРОДНА И ДРУШТВЕНА СРЕДИНА

Циљ ове области рада је упознавање корисника са елементарним природним и друштвеним појавама и односима који владају међу њима.
- Родитељски дом (именовање родитеља, брата, сестре, њихово препознавање и идентификација самог себе).
- Оријентација у дневном боравку (радна соба, санитарна просторија, трпезарија, сала за физичко).

- Упознавање природне средине у непосредној околини, упознавање природних појава и промена везаних за одређено годишње доба.
- Препознавање и именовање биљака и животиња са слике, слагање једноставних слагалица са овим мотивима.
- Саобраћајно васпитање–препознавање и именовање саобраћајних средстава, понашање пешака на улици, прелажење улице на пешачком прелазу (у пратњи одраслих).
- Развијање љубави према природи

VI ОСНОВНИ ЛОГИЧКИ ПОЈМОВИ

Основи циљ: усвајање што већег броја појмова о квалитету односа између предмета у природи и непосредном окружењу.
- Спонтана игра предметима различитих облика;
- Препознавање и именовање геометријских облика (круг, квадрат, правоугаоник, троугао);
- Постављање предмета – хоризонтални и вертикални низови,рушење направљених низова, пролажење предмета кроз други предмет, стављање једног предмета у други предмет, стављање једног предмета поред другог ;
- Појам пара (пар ципела, рукавица, придруживање);
- Постојаност предмета (мотивисати дете(корисника) да трага за предметом који сакривамо);
- Коресподенција "идентичних парова"–стављање сличице на исту такву сличицу;
- Коресподенција " калуп-облик" (круг, троугао, правоугаоник, квадрат);
- Просторне и временске релације;
- Бројеви – препознавање бројева, повезивање симбола са количином;
- Вежбе серијације и класификације;
- Представљање бројева на бројевној правој;
- Сабирање и одузимање бројева првих неколико десетица;
- Представљање цифара на металном и папирном новцу;
- Сабирање и одузимање помоћу новца.

VII КРЕАТИВНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ЛИКОВНО ИЗРАЖАВАЊЕ:
Циљ: оспособљавање деце да користе ликовна средства и технике, које су доступне њиховим способностима.
- Упознавање са различитим техникама цртања и сликања: дрвене боје, акварел, темпере, воштане боје, графит и њихова употреба (оловка, четкица, боје);
- Слободно шкрабање оловком по папиру, кредом по табли или бетону;

- Сликање прстима по навођењу васпитача.
- Бојење бојанки са различитим мотивима;
- Цртање по шаблону (повлачење линија по моделу);
- Рад са пластелином; природним материјалима (кромпир);
- Сликање различитим техникама.

МУЗИЧКО ИЗРАЖАВАЊЕ

- Циљ: опуштање деце и буђење интересовања за разне музичке садржаје.
- Слушање одабране музике (дечијих песама) по избору;
- Певање кратких дечијих песмица;
- Праћење ритма пљескањем руку:
- Праћење ритма покретима тела, кретањем уз ритам (социјалне игре слушања и разумевања других);
- Игре успостављања позитивне комуникације;
- Присуство и учествовање у музичким догађајима у боравку.

VIII РАДНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ радног васпитања је развијање способности концентрације,манипулативне способности као и формирање радних навика.

- Рад са природним материјалима-лишће, песак, зрневље;
- Рад са хартијом и тањим картоном (сецкање, пресавијање, умотавање, употреба маказа);
- Рад са тракама, пантљикама, тканином, вуницом, концем;
- Цепкање и гужвање папирића, израда колажа;
- Манипулисање зрнастим материјалом за рад (жито, пиринач);
- Манипулисање материјалима који се растежу (глина,пластелин);
- Декорисање просторије за рад.

Дипл. дефектолог
Анка Момчиловић

ПЛАН И ПРОГРАМ КОМБИНОВАНЕ ГРУПЕ

План и програм рада са корисницима који имају комбиноване сметње у развоју је планиран и прилагођен њиховим потенцијалима, способностима и просторним могућностима.
Ради се о лицима код којих је изражена комбинација више врста хендикепа, која се креће од теже менталне ретардације, па до тешке дисфункције моторике како горњих тако и доњих екстремитета. Хендикепи који су карактеристични за ове кориснике су:

- Тежа ментална ретардација
- Оштећења чула вида-страбизам
- Одсуство воље пажње, одсуство концентрације
- Егоцентрични говор (ехолалија,монолог)
- Говорни дефекти
- Заостали емоционални развој
- Епи напади
- Недовољно развијена социјална осећања
- Недовољно развијена моторика(дечија церебралана парализа)
- Психотична стања
-

План и програм обухвата

1. **Социјални развој**

-Навикавање на групни живот и рад
-Формирање елементарних навика учтивог понашања
-Развијати осећај одговорности-извршење једноставних налога и наређења са кратким упутством
-Развијање опрезности, препознавање опазних ситуација и сналажење у њим

2. **Самопослуживање**

-Учење, вежбање и усвајање навика личне хигијене тела, одеће и личног животног простора
-осамостаљивање у самопослуживању и послуживању других
-учење и вежбање око коришћења гардаробе и обуће
-увежбавање правилног узимања оброка

3. **Психомоторни развој**

-увежбавање елементарних покрета, који доприносе развоју моторике, моторичких вештина и спретности у манипулисању и кретању, кординацији и контроли покрета, њиховој брзини, тачности и равнотежи
-обогаћивати развој сензорног, сензомоторног и психомоторног искуства корисника
-очувању већ постојећих моторичких способности

4. **Развој говора и језика**

- рад на отклањању и ублажавању поремећаја и неправилности у говору
- покушај да се одржи активан и пасиван говор, разумевање других у близини
- схватање речи, писање речи

5. **Упознавање природне околине и средине**

- стимулација ради упознавања предмете, појаве, своје околине
- прихватање себе и своје породице, препознавање односа
- проширивање искуства о природним појавама

6. **Ликовно васпитање**

- овладати основним техникама и материјалима за рад (дрвене боје, водене боје, воштане боје, пластелин, колаж папир)
- увежбавање једноставних покрета руку у самом раду

7. **Музичко васпитање**

- развити интересовања за музику и ритам
- препознавање различитих звукова из природе и окружења
- увежбавање и извођење једноставних покрета

8. **Радна окупација**

- брига о радном простору (сређивање и одлагање едукативног и радног материјала)

дипл. пдсихолог
Горица Цветковић

ПЛАН И ПРОГРАМ ЗА ЛИЦА СА АУТИСТИЧНИМ СПЕКТРОМ

До данашњег дана није у потпуности јасно шта је **узрок** развоју аутизма, због чега се аутизам јавља у већ у првим месецима живота, те зашто се деца која су се сасвим нормално развијала (првих месеци или годину дана) изненада повлаче у нама сасвим непознати свет.

Аутизам је неуробиолошки развојни поремећај који се накчешће манифестује у току првих тридесет месеци живота, односно у току прве три године живота. Овај поремећај се јавља у периоду када дете постаје свесно своје околине и самог себе.

Деведестих година прошлог века сматрало се како је аутизам поремећај кога узрокују емотивне сметње целе породице. Дословно речено то значи да дете није стекло никакву социјалну интеракцију или се повукло у себе пре него што је настала билкаква социјална интеракција

У новије време прошириле су се разне популарне теорије које доводе у везу вакцину и развој аутизма. Међутим то је немогуће са сигурношћу потврдити будући да постоје случајеви деце која нису вакцинисана у раном узрасту а свеједно пате од неког поремећаја из аутистичног спектра

Све што се са сигурношћу може рећи је да већина случајева **аутистичног спектра понашања** није повезана с болестима које захватају мозак. Неки случајеви су се појавили уз болести цитомегаличних инклузија, фенилкетонурије, синдром ломљивог Х- хромозома и сл.

Нека деца са аутизмом имају **проширене мождане коморе**, нека имају **хиперплазију вермиса** малог мозга, док друга имају поремећаје **језгра мождановог стабла**. С тога можемо са сигурношћу рећи да се ради о поремећају **грађе и функције мозга.**

Битно је нагласити како промене **не морају бити видљиве** након рођења, већ се могу појавити у току друге или треће године живота. Иако су деца својеглава, незаинтересована, очарана светом који морају упознати, аутистичну децу ипак након неког времена је **лако уочити**.

Број деце са аутизмом је у сталном порасту

Први знакови аутизма - дете:

- Не пружа **очни контакт** (нпр. код храњења али и приметно избегава очни контакт са родитељима и другим људима у својој околини)
- Може показивати **привржeност** само једној особи нпр. мајци, оцу, сестри или некој другој особи с којом се осећа сигурније
- Се тешко навикава на **обављање нужде**
- Не узвраћа осмех (чак ни кад су родитељи у питању)
- **Не реагује на своје име** или глас блиске особе
- **Не прати погледом** предмете који му показујете
- **Не користи** никакве покрете за комуницирање
- **Не започиње мажење** нити реагује на мажење
- **Не имитира покрете и изразе лица** родитеља
- Не показује **интерес** или срећи при интеракцији с другима
- **Неразумљив говор** (може се јавити говор властитим језиком, те евентуално безразложно понављање истих речи, непримерене ситуацији)

- **Једнак однос** према људима, стварима, животињама – дете са аутизмом **једнако перципира** све пред собом и једнако се односи према свему (или му је све једнако битно или све једнако неважно)
- Не успева **оценити ситуацију** – нпр. не боји се претрчати улицу пуних аутомобила али се боји или је агресивно у простору који је за њега безопасан нпр. ливада.

Неведени симптоми се не морају јавити код све деце са аутизмом. **Манифестација симптома** зависи од степена аутистичног поремећају од којег дете пати. Последњих година је дошло до **наглог пораста дијагнозе** аутистичног спектра понашања, делимично и због промене дијагностичких поступака.

Како дете са аутизмом прераста у одраслу аособу са аутизмом, знакови аутизма у одраслом добу су:

- Неспособност **стварања пријатељства** и блиских односа
- Неспособност **играња у друштву** (може бити непредвидиво и насилно)
- **Понављајућа понашања** (нпр, врћење у круг) и неуобичајена употреба језика (нпр. вриштање и чудни звукови)
- **Превелика окупираност** одређеним објектима или активностима
- Немогућност обављања неких **рутина** (може сатима седети потпуно мирно и у чудном положају)

Циљ у раду са аутистичним лицима је стављање у функцију аспекта личности од успостављања контакта са околином, развијања социјално прихватљивог понашања, подстицање психомоторног развоја, изграђивање личне аутономије, подстицања креативног изражавања, стицање примерених знања, вештина и навика, као и развој мануелних и других способности.

ПРИНЦИПИ У РАДУ СУ:

- Развијање самосталности ;
- Континуирано бављење;
- Баланс између динамике групе и индивидуализације рада;
- Максимизирање позитивног;
- Функционални циљеви са јасним очекивањима;
- Стална процена;
- Чврста структура;
- Генерализација;
- Интензивна сарадња са родитељима;
- Тимски рад.

ОСНОВНИ ОБЛИЦИ РАДА СА АУТИСТИЧНИМ ЛИЦИМА СУ

- Индивидуални рад;
- Групни рад и рад у паровима;
- Фронтални рад.

Проблеми развоја аутистичних лица у раду са њима захтеваће високо учешће индивидуалног рада, а у одређеним случајевима то ће бити једино примењив облик рада. Рад ће се организовати у мањим групама или паровима у ситуацијама када су у датој области способности уједначене па се могу обрађивати исти садржаји. Фронталним радом наводе се на дружење и међусобну сарадњу, али су могућности за овакав рад често ограничене. Радно васпитање, физичко и креативно-музичко и ликовно, су области где су изгледи за фронтални рад најбољи.

САДРЖАЈ РАДА

Идентификација

Одвија се сваког дана у истом термину и теме за обраду су исте у обавезном делу и сличне у променљивом делу дневних активности.

- Ко је присутан
- Ко је одсутан
- Који је дан, месец, годишње доба
- Основно о временским приликама
- Упознавање деце са активностима у дану који је пред нама.

Циљ овог часа је да се упознају и уведу у дневне активности које их очекују, а тиме смањи повишену анксиозност и страховања, да смањи интезитет сереотипног понашања и ритуалних радњи, да ојача функцију „ЈА СИСТЕМА“, да их учини успешнијим у просторној оријентацији. Овај час је веома значајан за даљи боравак тога дана у установи.

Говор

Циљ је развијање говора и способности за разумевање истог, комуницирање и усвајање појмова, као и савлађивање елемената писмености.

Задаци:

- Развиј разумевања говора-рецептивни говор
- Усмено изражавање-говор
- Комуникација
- Писмено изражавање
- Читање

Сензорни развој

Задаци:

- Дискриминација предмета према облику
- Константност облика
- Придруживање предмета
- Кореспонденција облика
- Вежбе у перцепцији фигуре-основе
- Дискриминација предмета-фигура према величини
- Вежбе у разликовањау боја

- Вежбе састављања делова у целину

Испуњење ових задатака доводи до развијања сензорних способности које доприносе богаћењу искуства, бољем опажању, схватању основних појмова количина, величина, облика и бољем сналажењу детета.

Психомоторна реедукција

Покрети које аутистична лица са собом доносе, као начин свог постојања, чине полаз у избору једноставних покрета и вежби. Организовањем тих покрета остварују комуникацију са терапеутом, откривају димензије простора, ритам времена, себе у том простору и времену и себе у односу на другог.

Вежбе за:

- Доживљај телесне целовитости
- Доживљај гестуалног простора
- Откривање објективног простора
- Уочавање и стабилизовање латерализованости са вежбама за усмеравање латерализованости
- Уочавање присуства другог
- Уједначавање тонуса и осамостаљивање покрета
- Координацију покрета
- Уочавање и препознавање ритмова
- Контролу импулсивности
- Процену трајања и орјентацију у времену
- Тактилну дискриминацију
- Вежбе масаже
- Хидромасажа (вежбе у базену)

Циљ овог подручја је:

- Спречавање продубљивања проблема
- Обнављање првих сензомоторних шема које обједињавају доживљај телесне целовитости и доживљај своје властитости
- Откривање стадијума огледала као првог зачетка свесног ЈА, чиме се остварује виши ниво реинтеграције доживљаја телесне целовистости

Упознавање природне околине и друштвене средине

Задаци:

- Проширивање и сређивање искуства детета о себи, друштву и природи која га окружује
- Развијање подстицање радозналости детета за предмет, појаве, догађаје, људе и њихова занимања

- Стицање основних знања о појавама, односима за дете значајним догађајима у његовој непосредној природној и друштвеној околини
- Развој говора и језика у вези са појмовима и односима у природној околини друштвеној средини

Садржај овог подручја:

- Породица и породични дом
- Боравак
- Жива природа- животиње
- Жива природа- биљке
- Нежива природа
- Саобраћајно васпитање

Радно васпитање

Програм радног васпитања обухвата рад на развоју перцепције, фине моторике, визомоторне координације.

Облици рада су:

- Упознавање са различитим материјалима и техникама рада
- Формирање вештина и навика потребних за радни процес
- Оспособљавање за обављање елементарних радних операција и што самосталнији рад

Садржај рада:

- Рад са хартијом и тањим картоном
- Радови са концем, конопцем, тракама, пантљикама
- Вежбе фине манипулативне спретности
- Манипулисање са предметима и материјалима који се растежу и под притиском мењају облик
- Манипулисање са течним материјалима
- Манипулисање са зрнастим материјалима
- Распоређивање разних семена према обрасцу

Креативно васпитање

Креативно васптање у себи садржи елементе музичког и ликовног изражавања. Ова два подручја перцепције-аудитивне и визуелне пружају богат спектар тема за учење најразличитијих садржаја који могу имати вишеструке циљеве-едукативне, корективне, креативне, примењене.

Час музичког васпитања почиње слушањем и певањем песме која је одабрана тог месеца. Уколико је могуће прате песме тапшањем руку или неким покретом тела. Пажња им се усмерава на поједине делове у песми који ће се касније и ликовно обрађивати.

Задаци ликовног васпитања су:

- Развијање слободног ликовног изражавања
- Развијање интересовања за боје и технику бојења, као и за елементе пластичног обликовања
- Упознавање са различитим средствима и техникама ликовног изражавања

Циљеви :

- Вежбе мануелне спретности руку у целини и фине моторике
- Стимулација визуелне пажње при покривању ограничене површине боја
- Вежба латерализације-употреба и именовање доминантно латерализоване руке

Самопослуживање и старање о себи

Задаци овог васпитно-образовног подручја су:

- Учење, формирање и увежбавање навика и вештина којима се развија већа самосталност детета у погледу старања о себи и својим свакодневним потребама
- Учење, вежбање и усвајање навика личне хигијене, хигијене просторије и околине
- Осамостаљивање детета у самопослуживању и послуживању других, у одржавању чистоће и уредности у одевању и личном изгледу
- Развијање навика културног понашања, навикавање детета на заједнички рад и сарадњу са вршњацима, учешће у групним активностима
- Основна упутства за безбедно кретање улицим

Програм обухвата:

- Облачење и свлачење одеће
- Елементарне хигијенске навике
- Узимање оброка

Пригодне свечаности - издвојени датуми су:

- Нова година
- Св. Сава
- Осми март.
- Васкрс
- Дечији рођендани
- Св. Прохор Пчињски

Дипл.деф Марина Миланов

ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ ГРУПЕ ЗА ОМЛАДИНУ

Посебни задаци васпитно-образовног рада су развијање очуваних способности, ублажавање и отклањање недостатака и њихових последица; развијање психомоторних способности које доприносе ширењу и богаћењу сензомоторног искуства, бољем чулном опажању, схватању елементарних појмова простора и времена; развијање радних и других навика, мануелне спретности, оспособљавање корисника да се служе разним материјалима и једноставним алатима; развијање говорних и језичких потенцијала и оспособљавање корисника за што бољу вербалну комуникацију; развијање и усвајање одређеног модела понашања у циљу лакше социјализације корисника; свакодневна комуникација и сарадња са родитељима, старатељима.

Васпитање и оспособљавање корисника за живот и рад у делимично заштићеној средини је сложен процес који захтева индивидуалне приступе уз систематско утврђивање и вежбање научених активности и начина понашања.

Васпитно-образовни рад базира се на очувању већ стечених знања, стицању нових у складу индивидуалних способности корисника.

Основни задатак васпитно-образовног рада са корисницима групе за омладину своди се на један заједнички задатак, оспособити их за самосталнији и независнији живот и рад, за привређивање у делимично заштићеним условима и учинити их да буду што мање зависни од непосредне помоћи.

1. САМОПОСЛУЖИВАЊЕ

Циљ овог подручја је развијање основних и неопходних навика за лакше укључивање у социјалну средину. Задаци у овој области су развијање навика (елементарне, животне) оспособљавање за обављање корисних послова који могу бити на нивоу умешности, бризи о себи.
Ово подручје обухвата учење, вежбање, усвајање навика и вештина да се корисник стара сам о себи у оквиру свакодневних потреба.

- ИСХРАНА

-Основни појмови о исхрани, самопослуживање за столом;
-Припрема трпезарије за оброке (самостално спуштање столица, сређивање трпезарије после оброка, брисање столова, метлање);
-Самостално коришћење кухиње и правилно руковање електроапаратима (миксање, кување, печење...).

- ОДРЖАВАЊЕ ЛИЧНЕ И ОПШТЕ ХИГИЈЕНЕ

-Одржавање личне хигијене;
-Самостална правилна употреба тоалета;
-Самостално прање руку, зуба;
-Редовно купање, подрезивање ноктију, шишање;
-Намештање кревета после одмарања и спавања;

-Употреба и одржавање одеће и обуће и самосталност у облачењу;
-Редовна лекарска контрола (лекар опште праксе, зубар, гинеколог, психијатар, наша здравствена служба);
-Интимна хигијена-елементарна знања из области сексуалног васпитања

2. СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ

Циљ и задаци овог подручја да се корисници што одговорније понашају, да развију свест о елементарним нормама друштвено-моралног понашања и да науче да живе и раде у групи.

- НАВИКАВАЊЕ НА ГРУПНИ ЖИВОТНИ РАД

-Рад на уважавању ауторитета и развијање припадности групи;
-Поштовање личности;
-Навикавање на режим дана у боравку;
-Адаптација на живот и рад у групи;
-Лакша и бржа интеграцијаи укључивање у друштвене активности.

- ФОРМИРАЊЕ ЕЛЕМЕНТАРНИХ НАВИКА УЧТИВОГ ПОНАШАЊА

-Континуирани рад на фразама:„Добар дан", „Здраво", „Довиђења", „Молим Вас", „Извините", „Хвала", „Опростите";
-Учтиво понашање за време оброка;
-Навикавање корисника за чување својих ствари и поштовање туђих;
-Развијање позитивног односа са новим људима из непосредне околине;
-Навикавање корисника да воде рачуна о друштвеној имовини.

- РАЗВИЈАЊЕ ЕЛЕМЕНТАРНЕ ДИСЦИПЛИНЕ И ОДГОВОРНОСТИ

-Извршавање једноставних наређења;
-Придржавање основних ограничења;
-Уважавање и поштовање туђих мишљења.

- ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗА ГРУПНИ ЖИВОТ И РАД

-Социјални облици дружења: заједничко обављање послова, групни разговори, конверзације са корисницима о интересантним догађајима.
-Интеграција у широј друштвеној средини:

- обилазак културних и забавних манифестација (позоришта, биоскоп),
- обилазак образовних институција (школе),
- обилазак других социјалних институција,
- вишедневни боравци ван установе и породичног дома (са васпитачима и осталим корисницима).

3. УПОЗНАВАЊЕ ПРИРОДНЕ И ДРУШТВЕНЕ СРЕДИНЕ

Има за задатак да омогући што боље упознавање природног окружења.

- Развијати љубав према људима и природи;
- Развијање правилног односа са друговима, васпитачима, члановима породице, људима из ближе околине, развијати правилан однос са старијима од себе, са непознатим људима;
- Омогућити корисницима упознавање њихове уже друштвене и природне средине;
- Формирање културних и хигијенских навика;
- Развој у корелацији са говором, боље језичко изражавање;
- Навођење корисника да опажају и посматрају појаве у природи, промене које се дешавају, како се човек опходи према непосредној околини, колико човек има користи од природе и како је заштитити;
- Развијање знања, умења и навике везане за живот и рад у средини у којој се налазе.
- Развијање еколошке свести (очување животне средине, развијање свести о очувању природе).
- Живот и рад у боравку

-Прихватање режима дана у боравку
-Јутарња гимнастика;
-Учешће у одржавању простора у боравку (одржавање хигијене, декорација радног простора);
- Пружање помоћи другу или другарици у обављању неког посла.

- Родитељски дом

-Неговање правилних и емотивних односа према члановима породице;
-Појам уже и шире породице (развијање осећаја блискости са члановима шире породице);
-Занимања чланова породице.

- Природна средина и рад људи

-Карактеристичне промене у природи и рад људи (годишња доба, карактеристике годишњих доба, како човек адаптира своје радове у природи на основу промена);
-Рељеф-облици рељефа, какав је рељеф нашег краја;
-Вода-природне и вештачке воде;
-Орјентација у времену-јутро, подне, вече;
-Саобраћај-превоз путника и робе. Подела саобраћаја (друмски, водени, ваздушни); саобраћајна средства, како се понашају пешаци-учење елементарних знања (поштовање знакова, семафора, кретање по тротоару);

-Сналажење у времену (колико дана траје година, колико месеци, појам датума, читање календара, гледање на сат);
-Животиње:домаће животиње, дивље животиње;
За све ове активности користи се дијалошка и вербално-илустративна метода рада.
•Телесна шема (показивање и именовање делова тела).
•Почетни математички појмови
-Развијање појма целог и пола нечега;
-Упознавање са јединицама за количину, тежину (кг), дужину (мг), течност(л);
-Сортирање предмета по величини;
-Односи: мало-велико, дугачко-кратко, високо-ниско;
-Основни геометријски облици;
-Скупови-појам скупа, придруживање елемената скупа, одузимање елемената скупа;
-Апоени новца:вредност новчаница и начин коришћења новца;

4. РАЗВОЈ ГОВОРА И ЈЕЗИКА

Развој говора и језизика има за циљ да корисници постану прихваћени чланови друштвене заједнице.

-Подстицање на што правилније усмено и писано изражавање;
-Богаћење речника новим речима и фразама;
-Одржавање стеченог знања у специјалним школама;
-Разумевање прочитаних текстова, филмова, позоришних представа;
-Изражајно читање, рецитовање, причање по сликама, препричавање текстова, описивање;
-Преписивање, писање по диктату;
-Основи граматике;
-Читање књига и препричавање;
-Драмске и рецитаторске активности (драмска секција, глума, припрема програма за важне датуме);

5. ПСИХОМОТОРИКА

Реализовање програма психомоторике има за циљ да у складу са својим могућностима корисник доживи одређеног дела тела, тело као целину као и просторну и временску орјентацију.
У реализацији програма из ове области потребно је да се придржава следећих принципа:
- активност,вежба мора бити сасвим јасно одређена;
- активности морају бити у складу са индивидуалним способностима;
-сваки покрет или доживљај који се у току активности јавља мора бити именован,да би појам постао свестан.

6. ЛИКОВНО ВАСПИТАЊЕ

Упознати кориснике са различитим материјалима и основним техникама које се користе у уметности.

- Подстицати слободно ликовно изражавање, самосталност, истрајност и уредност.
-Усмеравање корисника на опажање предмета, облика и боја;
-Цртање-повлачење линија по равној површини-папиру;
-Бојење: прстима по папиру, по ивици облика, унутар облика, дувањем капљица боје, симетрично сликање, умакање шаблона у боју и отискивање;
-Пластично обликовање: гужвање папира и цепање папира;
-Колаж, мозаик, сечење маказама, резање колаж папира по облику и лепљење, колаж од тканине, лепљење различитих материјала (суво лишће, зрневље);
-Елементи примењене уметности: израда различитих предмета од различите амбалажее и природних материјала;

7. МУЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Основни задатаак је развити љубав према музици и сачувати слух као и осећај за покрет и ритам.
-Подстицати код корисника жељу за слушањем музике и певањем;
-Певање уз музику: соло певање и хорско певање;
-Ритмика, ритмички елементи-народна кола и игра са основним покретима;
-Препознавање музичких инструмената и њихово именовање;
-Подела иструмената: ударачке, дувачке и жичане;
-Самостално коришћење радио, ТВ и ЦД апарата.

8. ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

У реализацији са професором физичког васпитања Слађаном Јованчић.

9. РАДНО ВАСПИТАЊЕ И РАДНА ОКУПАЦИЈА

Упознавањем различитих техника рада и рад са различитим материјалима корисници имају могућност да изразе своју креативност. На овај начин повећава се мотивација, упорност и одговорност у раду.

Радна окупација спроводи се кроз следеће радионице:

- Радионица витража: сликање на стаклу

- Радионица пластичног обликовања: израда различитих предмета од глине и других лако обликујућих материјала по узорку

- Декупаж (салвета техника): украшавање различитих употребних предмета уз помоћ салвета
- Културно-забавне секције (хорско певање, соло певање, фолклор, рецитовање и глума).

Дипл. дефектолог
Аритоновић Јелена

ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА
СА ОДРАСЛИМ КОРИСНИЦИМА

Значај дневног боравка за одрасле

Веома је тешко подизати и васпитавати инвалидна лица зато што: имају специфичне проблеме и потребе, имају ограничене могућности развоја и карактерише их успорен и специфичан развој.

Највећи број интелектуално ометених лица борави у породицама, а посебно су угрожене породице које морају да се брину о таквом одраслом члану.

Бројни и наглашени проблеми јављају се након завршене едукације и рехабилитације. Осим тога, родитељи због своје болести и старости не могу да се баве одраслим интелектуално ометеним лицима, нарочито о онима који имају агресивно и деструктивно понашање, па и сексуалне испаде; страхују да им дете после њихове смрти може остати без потребне заштите.

Услуга дневног боравка одраслим и старим особама омогућава да остану у породици и да своје потребе задовоље у средини у којој живе, у свом породичном окружењу и тако избегну друштвену изолацију и смештај у институције. Уједно им пружа и повољну средину за онај ниво друштвеног живота за који су дорасли, омогућава емоционалну стабилност и штити од прејаких фрустрација. Ту су са особама сличних потреба, осећања и сличних способности и процена реалитета. У исто време се породици (родитељима или стараоцима) обезбеђује слободно време за обављање других активности.

У групи за одрасле је 17 корисника (дупло више у односу на нормативе), узраста од 29 до 61 године, 9 мушког и 8 женског пола. Састав је хетероген: већина са умереном, петоро са лаком, троје са тешком менталном ометеношћу, један корисник са елементима аутизма (у оквиру тога 3 са DOWN syn и 4 са вишеструким сметњама).

Као пропратне сметње јављају се: хемипарезе, епи симптоматологија, ослабљен слух, страбизам и поремећај рефракције, хипертензија, говорне сметње, промене у понашању (психозе, анксиозност, агресија и аутоагресија) и већина је под терапијом.

С обзиром на њихове године не чуди да је 5-оро без једног, а 4-оро без оба родитеља (неко од родбине је старатељ), па зато они дневни боравак доживљавају и као свој други дом.

Одраслим корисницима наш Центар омогућава дневно збрињавање, исхрану, здравствену заштиту, васпитно-образовни рад, радну окупацију и културно-забавне и рекреативне активности према њиховим способностима и склоностима. Примарни циљ је очување степена стечених навика у оквиру подручја: бриге о себи, моторике, комуникације, социо-емоционалног понашања са циљем подстицања вишег степена самосталности.

Са корисницима раде дефектолог, социолог, васпитач и неговатељ.

ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА

Планом и програмом обухваћене су:

ГРУПНЕ АКТИВНОСТИ:

-култура комуницирања (развијање вештина социјалне комуникације, међуљудски односи,одговорност, превенција ризичних облика понашања),

-радна окупација кроз радионице (народне радиности, филца, папирне галантерије, ликовне, креативне и еколошких радова),

-секције (рецитаторска, музичка, фолклорна),

-рекреативне активности у сарадњи са професором физичког васпитања (излети, спорт, едукативне шетње-упознавање града, понашање у саобраћају),

-слободне активности (компјутери, друштвене игре, одмор уз кафу и музику…) и

ИНДИВИДУАЛНЕ АКТИВНОСТИ, тј. индивидуални рад:

-са дефектологом-циљ третмана је одржавање постојећег нивоа способности корисника, подизање нивоа социјализације и практичних вештина, као и усвајање нових знања,

-са професором физичког васпитања (корективне и др. вежбе),

-са психологом (разна тестирања).

План и програм реализује се кроз следећа подручја:

I КОМУНИЦИРАЊЕ

Комуникација је темељ и потпора усвајању језика и развоју говора, нужна је за интелектуслни развој, учење и социјализацију, а говор је самоједно од средстава које користимо за комуникацију. Већина наших корисника има поремећај говора и језика.

Код ових особа пажња је дифузна и краткотрајна, памћење је изразито механичко, речник недовољно развијен и оскудан, социјална зрелост знатно умањена, тешко се сналазе у новим ситуацијама, па су неопходна дужа и честа понављања, показивања и упућивања.

У оквиру овог васпитног подручја обрађује се и утврђује елементарно читање и писање, рачунање, познавање појмова квалитета и природне и друштвене средине, све у корелацији са програмом социјалног развоја и радом на компјутеру.

1. ГОВОРНО-ЈЕЗИЧКЕ ВЕШТИНЕ

Основни циљ подразумева схватање говора, запамћивање речи и језичке структуре и формирање унутрашњег говора и језичког мишљења. Други циљ је развој говора који служи комуникацији на социјалном плану (спроводе га васпитачи путем разних вежби и слободног говорног изражавања, у корелацији са осталим подручјима).

У том смислу треба их уводити и у разумевање писаних текстова (да прочита и схвати смисао најчешћих опомена, наредби, забрана идр. обавештења и да се понаша у складу са тим информацијама).

Визуелно и акустичко опажање: посматрање позоришних представа, краћих филмова и др РТВ емисија;

Вежбе употребе разних језичких облика: именице, заменице, придеви, глаголска времена;
Усмено изражавање: разговарање са одраслом особом, другим дететом, или групом особа (изражавање својих потреба и идеја, вођење разговора...),употреба телефона и вођење разговора, опис предмета, појава и догађаја,меморисање песмица, читање и препричавање, разумевање писаних инфромација;
Писано изражавање: преписивање, писање по диктату, писање писама и адресирање;
Поуке о језику: употреба великог слова и знакова интерпункције;
Слободне активности: учешће у пригодним приредбама и прославама, драмске и рецитаторске активности, квиз игре, игре „покажи шта знаш"...

2. УПОЗНАВАЊЕ ПРИРОДНЕ И ДРУШТВЕНЕ СРЕДИНЕ

Нежива природа: набрајање, карактеристике, значај
Жива природа: основна својства живих бића, класификација по спољним и др. битним својствима, грађа биљака и животиња, функција важних органа код биљака и животиња, човек (делови тела, унутрашњи органи);
Природне појаве: механичке, метеоролошке, топлотне, светлосне, звучне; предмети и њихова својства;
Екологија: очување животне средине (обрада текстова и песмица на тему екологије), као и лично ангажовање у очувању радног и животног простора;
Годишња доба: набрајање, карактеристике, рад људи, промене код биљака и животиња;
Занимања људи: у граду и на селу;
Саобраћај: врсте саобраћаја и саобраћајних средстава, кретање возила у одређено време-ред вожње, пешак у саобраћају, организовани обилазак градских саобраћајница; понашање у градском превозу.

3. ПОЈМОВИ КВАЛИТЕТА

Појмови и оријентација у простору: у, на, изван, испод, иза, горе, доле, наспрам, између, лево, десно, стране света;
Појмови и оријентација у времену: јуче-данас-сутра, ноћ-дан, јутро-подне-вече, разумевање календара, сналажење на часовнику;
Величине и упоређивање величина: велико-мало, кратко-дугачко, уско-широко, танко-дебело, високо-ниско…;
Мерење и мере: практичне радње мерења разних величина;
Линија: разликовање по облику, дужини и положају;
Геометријски облици: именовање, разликовање, цртање, вајање;
Бројеви: препознавње симбола бројева са елементима рачунања, препознавање и памћење значајних бројева (колико има година, датум рођења, број стана, број телефона...), практична примена и апоени новца (по програму Индивидуалног плана подршке).

4. РАД НА КОМПЈУТЕРУ

Са развојем друштва мења се и однос према хендикепираним лицима. Пошто је компјутерска технологија једно од обележја савременог друштва, нашла је значајно место у раду са овим особама и то као део рехабилитационог процеса, где кроз игру и забаву они развијају своје психомоторне способности и перцепцију, чиме добијају могућност да буду корисни чланови друштва.

Применом компјутерске технологије подстиче се развој координације покрета, визуелно-моторне координације, визуелног опажања и аудитивне перцепције.

Овај мултисензорни приступ важан је код стицања искуства који оставља трагове у развијању менталних функција, фине моторике, оријентације у простору и времену, вољне и усмерене активности код корисника.

Рад на компјутеру одвијаће се:

-у корелацији са осталим областима комуницирања (примењује се у развоју говора и стицању и утврђивању знања кроз цртање, бојење, дидактичке игре, гледање слајдова и образовних филмова) и

-по програму Индивидуалног плана подршке (упознавање са елементима рачунара, вежбе за усвајање шеме људског тела, фине моторике, координације око-рука, оријентације у простору, препознавања облика и боја...).

II СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА

Социјализација је сложени процес изградње личности. Под тим процесом се подразумева прогресивно смањивање нагонских и др. егоистичких тенденција, њихово социјално оплемењивање, као и развијање способности за прилагођавање друштву.

Представља процес учења правила и обичаја неког друштва итесно је повезан са васпитањем.

Задаци социјализације се базирају на развијању: самосталности, унутрашње контроле, позитивне слике о себи, особина и навика неопходних за групни живот, елементарне дисциплине и одговорности, елементарних навика културног понашања, радозналости и стваралаштва.

Социјализација на ужем плану одвија се у самом боравку на практичним примерима и у датим ситуацијама. На ширем плану одвија се ван боравка и то на разним местима и у разним ситуацијама: едукативни и рекреативни излети, продајне изложбе, спортска и др. такмичења, биоскоп, позориште, пешачки прелаз, аутобус ... (што корисницима пружа више самопоуздања и сигурности за срећнији и садржајнији живот у заједници).

Садржај активности:

Неговање навика за групни живот и рад-васпитна група и место појединца у групи, поштовање режима дана у боравку, правила у друштвеним и спортским играма;

Формирање елементарне одговорности и дисциплине-поштовање добара и права других,пружање помоћи родитељима (или другим члановима породице), друговима и пријатељима; извршавање налога и наређења по датим упутствима,схватање и прихватање ограничења,не прелазити на други посао док се започети не заврши,навикавање на промену посла, активности, игре;

Развијање сигурности и опрезности-схватање опасних ситуација и адекватна реакција у њима,помоћ другу и другој особи која се нађе у опасној ситуацији;

Појам о самоме себи и вредновање своје личности-развијање сазнања да може бити користан члан друштва,интеграција (што више контаката у друштвеној заједници: посете,такмичења, изложбе, рекреативно купање у базену...);

Руковање новцем и куповина-располагање наградом или џепарцем, обављање ситне куповине (за потребе домаћинства), куповање предмета за личну употребу, упознавање са поштанским услугама;

Емоционално прилагођавање у животним ситуацијама-развијање осећања одговорности за своје поступке,развијање правилог односа према родитељима, васпитачима, друговима и супротном полу (како избегавати конфликте, како успостављати и одржаватт пријатељства,како сарађивати са неким ко им се баш и не допада), понашање у веселим ситуацијама и реаговање у фрустрационим ситуацијама;

Усвајање навика учтивог понашања-поздрављање познатих лица свакодневно,поздрављање непознатих особа-упознавање, дочекивање гостију и посетилаца, примање или давање поклона, комплимената; саучешћа, честитања, разговор телефоном, нуђење или прихватање позива за излазак у шетњу, биоскоп, позориште, на утакмце..., указивање на учтиве и неучтиве начине изражавања, елиминисање псовки идр. непристојних израза;

Формирање свести о елементарним нормама друштвено-моралног понашања-схватање значења неких моралних појмова и односа (испуњавање обећања, одржавање поверења, чување тајни идр.), елиминисање неористојног понашања у разним ситуацијама као што су: оговарање, непристојна радозналост, бучно понашање, пљување на јавном месту, млатарање рукама и сл., спремност да се одигра улога посредника код вршњака или млађих, који су у свађи или препирци, спремност и способност да се у адекватним ситуацијама упути критика, прекор или осуда, због понашања у оправданим случајевима или ситуацијама;

Социјална иницијатива-научити их да затраже обавештење од непознатих лица на непознатим местима,да се снађе у ресторану или посластричари приликом наруџбине и плаћања,да зна да се обраћата службено (милиционеру ако се изгуби, или ако му је потребна помоћ,да зна своје личне податке и да их да надлежнима,ако је описмењен да зна да адресира писмо).

III САМОПОСЛУЖИВАЊЕ

У оквиру ове области корисници утврђују стечене навике и усвајају нове вештине самосталне бриге о себи. Активности се спроводе се свакодневно, у зависности од дневних активности.

Садржај активности:

Самостално одржавање личне и опште хигијене-правила хигијенског понашања, употреба властитог хигијенског прибора;

Адекватна употреба одеће и обуће-намена, одржавање, самосталност у облачењу;

Исхрана-основни појмови о исхрани, самопослуживање са столом, укључивање на испомоћ у кухињи, одржавање хигијене посуђа и прибора за јело;

Уређивање просторија у боравку и стану-просторије и њихова намена, као и одржавање хигијене (спремање, намештање кревета, слагање личних ствари...)

Безбедност-у свакој активности и увежбавању вештине посебно се наглашава сфера безбедности (правилно руковање електроапаратима, врућа храна, оштра виљушка, врела вода, хладно време....)

Кретање:
-кретање по улици и тротоару (укључујући и прелажење улице),
-кретање по неравној или клизавој површини (снегу, леду, трави, шљунку...)
-коришћење превозних средстава као путник (аутомобил, аутобус, такси...)

Неговање навика за контролу здравља-интимна хигијена и елементарна знања из области сексуалног васпитања, редовна лекарска контрола (лекар опште праксе, зубар, гинеколог, неуропсихијатар) у сарадњи са нашом здравственом службом и родитељима.

IV РАДНО ВАСПИТАЊЕ И РАДНА ОКУПАЦИЈА

Радна окупација или радно окупациони третман, са лицима ометеним у развоју, је врста третмана који за циљ има подизање нивоа самосталности корисника, стимулацију креативног изражавања и усвајање нових вештина.

Увежбавањем појединих мануелних операција ствара се сазнање и искуство које доприноси развоју мишљења.

Тиме се развијају

-радне навике, љубав према раду,
-одговорност,
-истрајност и усмеравање пажње,
-знање, умешност и вештине,
-психомоторне способности,
-побољшава фина моторика, координација покрета и сналажење у простору,
-утиче на осамостаљивање и самопомоћ (лична хигијена, облачење, исхрана, кретање, испуњавање обавеза),
-коригују неодговарајући облици понашања,
-обогаћује емоционални и интелектуални живот корисника...

Једном речју, радна окупација благотворно делује на целокупан развој и понашање корисника, а осим тога тиме се одлаже и њихово интелектуално пропадање-регресија.

Квалитет и квантитет рада није примарни циљ, он је само резултат свеукупног развоја наших корисника.

Као и свака мануелна активност, тај рад мора бити усмерен, а у исто време индивидуално дозиран и планиран. Наши корисници су сада радно окупирани кроз радионице народне радиности, папирне галантерије, креативне радионице, еколошке радове и др. активности.

Радови се излажу на продајним и другим изложбама.

РАДИОНИЦА НАРОДНЕ РАДИНОСТИ

У оквиру ове радионице раде ткачка, кројачка и радионица веза, а код корисника се постиже

- Напредак упсихомоторном развоју (што доприноси ширењу и богаћењу сензомоторног искуства)
  -контрола моторике,
  -координација покрета,
  -визуелно-моторна координација,
  -оријентација у микро простору,
  -латерализација,
  -манипулација прибором за рад

- Напредак усоцијализацији
  -уочавање и избегавање опасности у раду са алатом, не повредити другог у току рада,
  -осамостаљивање корисника уз занатско оспособљавање,
  -вредновање свог и туђег рада,
  -интеракција са реалном друштвеном средином организовањем продајних и других изложби,
  -сазнање да могу бити корисни чланови друштва

Активности у радионицама

ЧВОРОВАЊЕ:

-таписерија по шеми
Средства за рад: рам са ексерима, канап, вуница, крпице, кожице…
Производи: зидне таписерије, украсне јастучнице, подне простирке.
-иглом и концем
Средства за рад: четвороугаони и шестоугаони ам са ексерима, тања вуница, памучни конац, игле.
Производи: једнобојни и двобојни подметрачи за столице и украсне јастучнице.

ТКАЊЕ НА РАМУ

Садржаји рада: мотање вунице, припрема ручних рамова за ткање (сновање основе), провлачење потке, чворовање вуницом (по шеми);
Средства за рад: рам са ексерима, канап, разнобојна вуница, крпице, кожице пластичне кесе;
Производи: подметачи, тканице, торбице, зидне таписерије...

ТКАЊЕ НА РАЗБОЈУ (израда текстила ручним ткањем)

Садржаји рада: припрема материјала за ткање (мотање вунице на клупко, чунак, сноваљку), сновање разбоја, обука у ткању разним техникама (преплетаји: платно, рипс, кепер), завршна обрада тканог производа, чишћење разбоја и радног места;
Средства за рад: разбој, сноваљка, чунак, вуница, памучни конац и траке;
Производи: крпарице, шал, пончо, миље...

КРОЈЕЊЕ ИШИВЕЊЕ:
сечење маказама по мери и по линији, уситњавање. превежбе и вежбе са иглом на разним материјалима, фирцање и спајање.

ВЕЗ: пуним, петљастим, гобленским и бодом оплетуше.
Средства за рад: панама, плиш, чоја, платно, вуница, ламирани и др. конац, папир, картон, разне врсте игала;
Производи: столњаци, подметачи, јастучнице, зидне слике, вежене честитке.

КРЕАТИВНА И ЛИКОВНА РАДИОНИЦА

Постиже се напредак у:

-психомоторном развоју-контрола моторике, координација покрета, визуелно моторна координација, оријентација у микро простору, латерализација, манипулација прибором за рад, препознавање боја и облика;

-социјализацији-вредновање свог и туђег рада, осамостаљивљање корисника уз занатско оспособљавање и сазнање да могу бити корисни чланови друштва;

-процесу учења-меморисање нових појмова и представа, развијање појмова о количинама и величинама, овладавање вештинама.

У овој радионици се реализују различити програми уз примену широког спектра ликовних техника:
-цртеж-обичном оловком,
-бојење- дрвеним, воштаним, акварел и уљаним бојама, као и бојама за свилу и стакло,
-колаж,
-мозаик,
-израда украсних и употребних предмета од природног материјала.

Специфичност радионице је израда цртежа, зидних слика (уље на платну, витраж), уникатних ешарпи и уметнина од предмета и плодова из флоре. Ове активности подстичу фину моторику и развијају креативност. Ангажују се корисници различитог нивоа функционисања.

Програм рада састоји се из тематских целина усклађених са годишњим добима, календаром празника и субјективним доживљајима, као и рад по слободном избору.

РАДИОНИЦА ПАПИРНЕ ГАЛАНТЕРИЈЕ

Садржаји рада: мерење, обележавање, сечење, савијање (на пола, у спиралу и у виду хармонике), спајање рупица иглом и концем, зумбање картона, облагање картона папиром у боји, лепљење, укоричавање, постављање ручки;
Средства за рад: папир у боји, картон, украсно платно, селотејп, лепак, конац (glicer), траке за ручке, калуп за папирне кесе, шило, зумба, игла за вез;
Производи: украсне кесе за флаше идр., мапе за рачуне, украсне корпице, честитке и зидне слике техникама колажа, квилинга и веза идр.

КУЛИНАРСКА РАДИОНИЦА

Особе са сметњама у развоју су презаштићене у породици-родитељи или немају довољно времена, или се плаше да их ангажују у кухињским пословима.

Самим тим њихова интеграција у природно окружење је отежана, околина их тешко прихвата, многи родитељи се стиде своје деце.

Постоје многе активности које се могу радити у кухињи са овом популацијом, а које могу бити изузетно стимулативне за њихов развој.

У кулинарској радионици се особама са сметњама у развоју омогућава да на лак и занимљив начин савладају свакодневне животне вештине.

Тиме се постиже напредак у:

-психомоторном развоју-контрола моторике, координација покрета, визуелно-моторна координација, оријентација у простору, латерализација, манипулација предметима, препознавање боја и облика;

-самопослуживању-осамостаљивање у опслуживању себе и других, руковање кухињским апаратима и прибором, одржавање хигијене;

-социјализацији-вредновање свог и туђег рада, сналажење у конкретрним ситуацијама, уочавање опасности и помоћ другом, схватање и преузимање одговорности, самосталност у куповини, коришћењу новца, правилна употреба учтивих израза;

-процесу учења-меморисање нових појмова

ЕКОЛОШКА РАДИОНИЦА

Рад у еколошкој радионици **повољно утиче на:**

-физичко стање и телесно функционисање (повећање телесне снаге и распона координације покрета, окуломоторну координацију и сензорну стимулацију),

-когнитивно функционисање (пажњу, концентрацију, памћење, перцепцију, просторну оријентацију, усвајање нових знања и практичних вештина, умешност да се служе једноставним алатима, усвајање навика за чување и одржавање алата, одговорност према резултатима рада),

-емоционално стање (повећање позитивних емоција-самопоуздања, самопоштовања, задовољства, а смањење негативних емоција-анксиозност, бес, депресивност, повећање толеранције на фрустрације) и

-социјално функционисање (усвајање различитих облика понашања, осећај обавезе према радној активности, поштовање других учесника у међусобном раду)

Активности се односе на:

Одржавање и декорацију радних просторија, као и на

Баштованске радове: припрема земљишта,сађење, пресађивање, окопавање, сакупљање плодова и семена, одржавање травњака, живе ограде...

V КУЛТУРНО-ЗАБАВНЕ И РЕКРЕАТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Кроз обавезан вид рехабилитације садржани су и разни облици рекреације и организовања слободног времена (од спорта, културно-забавних активности и др. садржаја), као и контакти са широм друштвеном заједницом (кроз заједничке излете, приредбе, такмичења, уметничке радионице...).

Тиме се код корисника:

-шире знања и искуства и подстиче мотивација,

-превентивно делује на развој осећања усамљености и изолованости,

-развија осећање пријатности, задовољства и личне вредности,

-задовољавају потребе за сигурношћу, прихватањем, самопоштовањем,

-развија способност да се прихвати и поднесе повремени неуспех,

-отклањају елементарне тензије,

-утиче на развој позитивних моралних и естетских вредности,

-унапређује комуникација, као један од путева активне социјализације.

Део активности се се поклапа са програмом физичких активности, које изводи професор физичког васпитања у сали за физичко, справама на отвореном, организованим шетњама, одлазком у куглану, на базен... (физичке активности и корективни третман утичу на развој основних антропомоторичких способности, одржавању и корекцији телесног статуса, смањују психофизичке тензије и прилагођавају захтевима друштвеног живота кроз игру).

Садржај активности:

Пасиван одмор
-одмарање после ручка, уз кафу,
-прелиставање илустрованих и др. Часописа,
-друштвене игре: «не љути се човече», игре са слагалицама, домине, шах, јамб...,
-бављење хобијем: сакупљање сличица, касета...,

Активан одмор
-спортске активности: фудбал, кошарка, стони-тенис, куглање и др. (у сарадњи са проф. физ. васпитања),
-учење основних плесних корака уз музику (у сарадњи са проф. физ. васпитања),
-организовање пригодних приредби,
-организовање ликовних радионица-у сарадњи са хум.организацијама,
-присуствовање уметничким или културним догађајима (бископске и позоришне представе, изложбе ...),
-организовање спортских такмичења (у сарадњи са проф. физ. васпитања),
-уређење и декорација радних просторија и хола,

Разонода
-заједничка прослава дечјих рођендана,
-прослава верских и државних празника,
-слушање музике по избору и по жељи,
-гледање културно-забавног и спортског ТВ програма,

Рекреација
-рекреативно купање у базену,
-планирани одласци групе ван простора дневног боравка, са циљем стицања вештина сналажења у простору и природном социјалном окружењу,
-игре у природи, у складу са годишњим добима,
-једнодневни излети-учествовање у туристичким активностима(посете историјским местима или природним лепотама),
-вишедневни рекреативни боравак (уз посебан програм рекреативног рада),
-друго (зависно од индивидуалних потреба корисника и постојећих ресурса у окружењу).

Дипл. дефектолог
Маријола Манчев

ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА РАДНОГ ТЕРАПЕУТА

Примарнии циљ радне терапије је позитиван утицај на све аспекте личности корисника и њихових социјалних односа са средином у којој живе. Радна терапија подразумева скуп психофизичких активности које се спроводе на основу способности и интересовања корисника.

Циљ радне терапије је квалитетна организација времена корисника унутар Центра, као и ван њега. Овакав вид терапаије подстиче и мотивише кориснике да искажу своју креативност, а самим тим и емоционално и социјално задовоље своје потребе. Активности које се спроводе делују позитивно на усвајању и унапређењу менталног, интелектуалног, психичког као и физичког стања корисника.

Радни терапеут врши индивидуалну процену корисника кроз одређену врсту интервјуа и задатака. Такође сарадња терапеута и осталих сарадника и радника установе је од врло битног и суштинског значаја за квалитет рада. Радна терапија се изводи кроз одређене секције и радионице:

Драмско – литерарна секција:

(меморисање и интерпретирање научених текстова, рецитације, краћи драмски текстови, правилно и изражајно читање, писање литератних састава).

Ове активности позитивно утичу на побољшање опсега краткорочног и дугорочног памћења, на калитетније и правилније верабалнио изражавање, на побољшању графомоторичких способности. Кроз овакав вид рада корисници задовољавају своју емотивну потребу, увежбавају и развијају говорну способност, потрђују себе и постичу своје самопоуздање.

Креативна радионица:

Задаци обухваћени кроз креативне радионице су развијање креативности и спроводе се кроз следеће ликовне технике: декупаж, сликање на стаклу и израда колажа од различитих материјала, пластично обликовање плуготових производа. Активности се изводе индивидуално и групно а у циљу побољшања и развијања финих моторичких покрета и координације покрета.

Ритмичко – музичка радионица:

Кроз активности ове радионице корисници исказују таленат за музикалност, ритам и певање. Активности се спроводе кроз хорско певање , фолклор и модерни плес. Могу бити групне и индивидуалне.

Кулинарска радионица:

самостално припремање топлих напитака, припремање посластица, адекватно коришћење и одржавање апарата за припрему хране.

Култрурно – забавне активности:

Обухватају

- Прославе рођендана корисника, обележавање и прослава главних датума (Дан установе, Дан инвалида, 8.март, Нова година...); посета културних, образовних и спортских установа и догађаја.
- Одлазак у шетње, обилазак града и посете историјских знаменитости (парк Бубањ, Тврђава, Чаир...);
- Заједничко дружење у објектима угоститељских услуга (кафеи, посластичаре, ресторани...);
- Дружење са корисницима других социјалих установа (геронтолошки центар, дневни боравци ...);
- Посета и учествовање на изложбама ручних радова.

Све радионице и секције су у коорелацији једна са другом. Корисици своја стечена знања и уметничко изражавање презентују кроз учествовање у приредбама , изложбама унутар установе и ван ње.

Оваква врста комуникације како унутар саме установе тако и унутар ње позитивно утиче на квалитет живота корисника. Кроз заједничку сарадњу са друштвеном заједницом у ужем смислу корисници се интегришу и стичу здравије релације у друштву.

Радни терапеут
Милијана Станковић

ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ПСИХОЛОГА

У раду психолог користи адекватне методе и технике које морају бити прилагођене особама са сметњама и тешкоћама у развоју.

Врши се процена интелектуалних способности, способности за усвајање и стицање знања, способности за стицање вештина, особина личности, мотивације, социјалне и емоционалне зрелости. Рад је континуиран и базира постигнутим развојним стадијумима.

Све се то остварује кроз индивидуални и групни рад како би капацитети сваког корисника били препознати и у потуности искоришћени.

Рад психолога је могуће остварити и уз континуирану сарадњу са другим стручним лицима установе. Такође постоји стална сарадња и са родитељима и старатељима како би се постигла потпуна слика о начину функционисања и потребама сваког корисника.

Поље рада психолога обухвата следеће области:

I. УЧЕСТВОВАЊЕ У ПРИЈЕМУ КОРИСНИКА

Учествовање у пријему корисника подразумева следеће активности:

- преглед документације за пријем корисника у установу заједно са осталим члановима комисије
- одржавање комисије за пријем
- вођење интервјуа и узимање анамнестичких података од родитеља или старатеља
- праћење целокупног понашање корисника кроз индивидуални и групни рад у току наредна три месеца
- доношење одлуке о пријему корисника уз сагласност свих чланова комисије
- писање опервационог листа након три месеца уколико се корисник успешно адаптирао на групу.

Приликом распоређивања у одговарајућу групу води се рачуна о календарском, менталном узрасту, нивоу способности, емоционалној и социјалној зрелости и интересовању сваког појединачног корисника.

II. РАД ПСИХОЛОГА У КАБИНЕТУ

Рад психолога у кабинету обухвата следеће активности:

1. ИНДИВИДУАЛНИ РАД СА КОРИСНИЦИМА

Индивидуални рад са корисницима зависи од врсте и степена ометености као и од очуваних способности сваког појединачног корисника.

У обзир се узима следеће:

- календарски и ментални узраст корисника
- степен очуваности психичких функција
- постојећи, а неискоришћени потенцијали за развој личности
- тренутно психичко стање корисника
- тренутна мотивација корисника.

Спроводе се следеће вежбе, технике и методе:

- **вежбе за развој психомоторике**: ове вежбе развијају способности опажања и сналажења у околини, развијају моторику, моторичке вештине, развијају координацију и подстичу развој говора, когнитивних и других интелектуалних способности. Овде спадају следеће вежбе: вежбе упознавања делова тела и телесне целовитости, вежбе за развој опажаја, вежбе моторичке и визуо-моторне координације.

  Затим следе и следеће: вежбе упознавања делова тела и телесне целовитости, вежбе за развој опажаја, вежбе моторичке и визуо-моторне координације.
- **вежбе за подстицање развоја говора и језика**: ове вежбе оспособљавају кориснике да слушају и разумеју говор других, развијају активни и пасивни речник, подстичу когнитивни развој

  Овде спадају следеће вежбе: вежбе визуелне и акустичке пажње-вежбе препознавања, вежбе именовања речи, показивања и именовања конкретних предмета
- **ВИТИ**
- **Л.А.П. скала**
- **ТНР- тест недовршених реченица**
- **ТЕП- тест его перцепције**
- **Равенове прогресивне матрице (црно-беле и у боји)**
- **цртеж људске фигуре (Маховер техника)**
- **цртеж (слободне и задате теме)**

2. РАД НА АДАПТАЦИЈИ КОРИСНИКА

Адаптација корисника подразумева социјализацију и интеграција у животну и радну средину. Задатак психолога је зато следећи:

- Континуирано пратити понашање корисника у свим активностима
- Препознати психопастолошке феномене и симпоматологију
- Спречавати асоцијална понашања и радити на учењу социјално прихватљивих образаца понашања у свакодневној комуникацији
- Неговати стечене навике и радити на увајању нових

3. САРАДЊА СА РОДИТЕЉИМА КОРИСНИКА

Овај рад подразумева:

- интервју са родитељима и узимање основних анамнестичких података;
- саветовање родитеља у вези са актуелном породичном проблематиком (пружање адекватних савета како би се разни сукоби, неслагања, несугласице између корисника и родитеља превазишли на конструктиван начин);
- саветовање родитеља у вези са променама у понашању које су примећене на основу групног и индивидуалног рада, обавештавање о напредовањима или назадовању у функционисању;
- упућивање родитеља на редовне лекарске контроле, а посебно оних корисника који имају психичке сметње удружене са менталном ретардацијом.

4 . ВОЂЕЊЕ АДМИНИСТРАЦИЈЕ И ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Задатак психолога је свакодневно вођење индивидуалног дневника рада, израда месечних и кварталних извештаја и израда годишњег плана рада. Такође психолог мора да у писменој форми да своје мишљење и налаз о сваком појединачном кориснику. При томе користи: биографске податке, податке добијене од родитеља или старатеља корисника, податке које је добио од васпитача групе и податке које је добио на основу тестирања корисника. Вођење документације је потребно и да би се могла извршити евалуација података добијена у различитим временским интервалима а све са циљем доношења закључака о променама (напредовањима или назадовањима) на пољу психофизичких способности и функција.

III. САРАДЊА СА СТРУЧНИМ ЛИЦИМА У УСТАНОВИ

Ова сарадња подразумева следеће:
Заједничко праћење корисника од стране тима стручњака (дефектолога, психолога, васпитача, мед.сестара, лекара, проф.физичке културе).
Акценат овог тимског рада је на адаптацији корисника на групу, друге кориснике, васпитаче и режим рада унутар групе а све у циљу постизања што боље групне динамике сваке појединачне групе.

Дипл. психолог Споменка Радојевић

ПСИХОСОЦИЈАЛНА ПОДРШКА КРОЗ САВЕТОВАЛИШТЕ ЗА ПОРОДИЦУ
План и програм рада психолога у саветовалишту

У Центру за дневни боравак као посебна услуга јесте саветовалиште за кориснике и чланове њихове породице.

Веома је важно препознати потребу корисника и родитеља и на тај начин организовати подршку која је кључна за добробит и функционисање целе породице. Правовременом применом саветодавног рада може се помоћи породици у нашем случају родитељима да адекватно сагледају своје животне потешкоће још у раној фази, што нам обезбеђује благовремено коришћење позитивних и очуваних потенцијала корисника. Кроз помоћ родитељима да се они сами боље осећају, ми стварамо предуслове да они буду добри родитељи својој деци.

Подршка породици подстиче позитивну интеракцију између родитеља, а родитељи позитивније опажају функционисање свог детета.

Важно је у раду са породицом да процена потреба породице мора уважити особеноти појединачних родитеља и особености породице, јер из те процене можемо доћи до закључка који су ресурси доступни породици који би помогли у решавању и превазилажењу проблема.

План и програм рада у саветовалишту се организује и реализује на основу потреба и могућности како корисника тако и њихових родитеља/старатеља. Проблеми у функционисању родитеља и детета које има потешкоћа у развоју се стално допуњују са појавом нових догађаја.

Циљеви саветодавног рада усклађије се са свакодневним потребама појединца и породице, сходно томе рад психолога обухвата следеће области:

I Рад са корисницима

- Развијање постојећих корисникових потенцијала
- Упознавање са симптоматологијом корисника
- Процена психо-физичког стања корисника
- Процена когнитивних и моторичких способности
- Вежбе логичког мишљења
- Рад на адаптацији корисника, по доласку у Центру
- Процена усвојених навика и поспешивање нових
- Рад у случају асоцијалних понашања и подстицање социјално прихватљивих образаца понашања
- Опсервација корисника у групи (понашање корисника)
- Рад са корисницима индивидуално и у групи зависно од њиховог психо-физичког стања (степена ометености)
- Разне игре са корисницима (друштвене, дидактичке)
- Развој психомоторике (развој опажаја, препознавања облика, предмета , телесне целивитости, моторне координације)
- Вежбе подстицаја за развој говора и језика
- Подстицати дружење са другим корисницима
- Организовање радне и окупационе терапије
- Разговор са корисницима лакше ометености о осећањима, породици, окружењу у циљу подстицања позитивних стимулуса и надограђивању емотивног стања

II Саветодавни рад са родитељима у циљу:

- Обезбеђивање емотивне и социјалне подршке породици, подстицање и охрабривање родитеља да наставе у учествовању решавања тенутних ситуација
- Оснаживања родитеља за успешнију адаптацију на сметње детета – суочавања са проблемом
- Омогућавања разраде опште стратегије суочавања са проблемима
- Помоћи у преиспитивању животне ситуације и личне ефикасности
- Подстицања самопоштовања и повећања личне ефикасности
- Подршке родитељима у бризи за себе и своје потребе
- Помоћи у проналажењу властитих система подршке, ресурси који су доступни породици
- Помоћи у периоду адаптације, долазак у боравак
- Процене родитељских снага
- Побољшања односа родитељ-дете
- Јачања савеза родитеља, у циљу побољшања односа целе породице
- Помоћи при доношењу одлуке у најбољем интересу детета
- Помоћ у побољшању социјалне функционалности,побољшање друштвеног живота колико то могућности дозвољавају
- Усмеравање родитеља ка проналажењу и неговању пријатних садржаја са дететом и међу члановима породице

- Обавештавање родитеља о стању њиховог детета (о напретку или назадовању)
- У случају назадовања се доносе одлуке шта преузети поводом тога и како помоћи детету, препорука одлазак психијатру

Рад са родитељима се обавља у саветовалишту на позив психолога ако исти процени да је то потребно или на захтев родитеља када се сами обрате за помоћ и подршку.

При првом сусрету се ради интервју са родитељима ради узимања анамнестичких података који су потребни за даљи рад. Упућивање родитеља нових корисника о услугама Центра, о плану и програму рада Центра.

III Вођење документације

Рад психолога подразумева и свакодневно вођење документације о сваком кориснику:

- Индивидуални план подршке корисника
- Опште податке о кориснику и члановима породице са којом корисник живи
- Рад са корисницима индивидуални или групни у кабинету
- Промене у напредовању или понашању
- Обављене разговоре са родитељима или старатељима
- Запажања на основу опсервације у групи
- Запажања која одударају од свакодневних понашања у групи
- Евалуација психофизичког стања

IV Сарадња са стручним лицима установе

Сарадња са стручним лицима је јако важна у раду са корисницима Установе и њиховим породицама зато што се може стећи увид у комплетно стање корисника и њихових породица.

Размена информација и стручно сагледавање стручних радника доприноси побољшању у раду са корисницима (њихове могућности, интересовања, опажање, понашање, вербално изражавање итд.).

Сарадња је неопходна у превазилажењу и решавању проблема који настају у групи.

V Сарадња са стручним лицима других установа (социјалних, здравствених, образовних)

Ради се на побољшању међуинституционалне сарадње на нивоу локалне заједнице, ради унапређења квалитета живота наших корисника и њихових породица.

Међусобна размена информација и заједничких циљева за добробит породица.

У плану омогућавање кучне посете и рад са породицама и код куће због:

- Сагледавања понашања у кући
- Психо-социјалне подршке
- Саветодавни рад
- Побољшању односа психолога (терапеута) са родитељима
- Долазак до нових сазнања која би унапредила квалитет целокупне породице

дипл.психолог
Горица Цветковић

ПЛАН РАДА ЛОГОПЕДА

Задаци у раду логопеда су:

- Превенција говорнојезичких поремећаја
- Стимулација говорно језичког развоја када је он испод нивоа и стандарда за одговарајући узраст детета
- Корекција постојећих говорно језичких поремећаја (дисфазија, муцање, дислалија...)
- Корекција поремећаја читања и писања

Улога логопеда је да процењује говорно-језички статус, односно да врши процену рецептивног и експресивног говора. Поред тога логопед процењује артикулацију као и статус говорних органа које учествују у говору.

Узроци говорних поремећаја могу бити:

- Физиолошке природе - малформације говорних органа, органска оштећења ЦНС-а, неадекватна акустичка перцепција, недостаци у каналисању и обради експресивног говора.
- Психосоцијалне природе – социјални услови живота, недовољни и неадекватни говорни подстицаји, двојезичност, психолошки проблеми.

Рад на говорно језичким структурама (нивоима) првенствено зависи од говорно језичког статуса на коме се деца налазе, а добија се путем детаљне анализе података преко интервјуа са родитељима, дефектолошком опсервацијом детета у игри као и у специфичним изазовним ситуацијама, проценом (тестирањем) корисника, анализом и консултовањем налаза других стручњака.

Неки од видова рада су:

Рад на развоју аудитивне перцепције (аудитивне пажње и меморије)
Развоју оралне праксије
Развоју графомоторних способности
Рад на формирању и/или корекцији гласова и њиховој фонемској дискриминацији
Рад на богаћењу речника
Рад на развоју значења речи
Богаћењу и проширивању реченице
Формирању сложених граматичких категорија
Доградњи језичких структура
Рад на визуелној перцепцији
Рад на развоју почетне анализе и синтезе гласова
Рад на подизању система мотивације за социјалном интеракцијом.

Деца са језичким поремећајима имају тешкоћа и у интелектуалном развоју јер немају могућност да преко апстрактних појмова садржаних у језику развијају когнитивне потенцијале. Такође, ограничено је усвајање знања, јер се не користи говор – основно сазнајно средство путем кога се стучу нова знања.

Код деце са говорно језичком патологијом се као секундарна последица јављају поремећаји читања, писања, а често и проблеми у рачунању.

Карактеристике деце са говорним поремећајима.

Општи развој деце са говорним поремећајима условљен је врстом и степеном говорне патологије, старосним узрастом детета и условима средине у којој се дете развија.

Деца са језичким сметњама нас сллушају али као да нас не чују, па се начин обраћања мора прилагодити вишеструко:

- Значајно поједноставити начин обраћања детету у виду једноставних и јасних налога
- Треба успоставити директан контакт очима са дететом док му се обраћате
- Додатно скренути пажњу детету уз помоћ усмереног говора при обраћању (можете имати микрофон играчку), како бисте још више подстакли дете да се оглашава. Када чује свој глас брже ће стећи тзв. слушну повратну спрегу и доћи ће до бржег дозревања говорних центара у мождановој кори.
- Говорити им веселим тоном, можете им и певушити; остварити емотивни однос и не заборавити да је темељ сваке добре стимулације дечија заинтересованост.
- Певати им познате песме, и после извесног броја понављања те песмице, на крају прескочити последњу реч или фразу и сачекати да ли ће дете предвидети крај и изговорити тражену реч или фразу. На пример: када играте неку игру у којој користите исте речи, наглашавајте последњу реч, тако да дете зна да је она важна, нпр: „ецци пецци пец“ или „припрема, позор, сад!“ или „три, четири, сад!“. После неког периода, поновите игру и онда изоставите последњу реч, како би дете могло да доврши изговарање.
- Потребно је да сваки налог упућен детету буде пропраћен визуелном подршком: покретом, показивањем слике/предмета. У почетку користите покрет, гестове, да подржите то што говорите (покажете руком на одређени предмет који именујете у току игре, односно слику). Деци са језичком незрелошћу, потребан је визуелни уз вербални подстрек; ова деца немају тешкоћа у читању језика тела, израза лица и контакт погледом им је развијен, па им је врло природно да користимо знакове како бисмо подржали развој говора и комуникацију. То обилато користити у смислу интеграције визуелних, аудитивних и кинестетичких стимулуса.
- Када показујете неку од понуђених слика из приручника, уколико су у питању животиње, пропратите начином на који се животиње оглашавају.
- Исте слике презентујте више пута и то поткрепите истим начином изговарања, како би се дете навикло на ову рутину, а затим изоставите реч и видите да ли ће је дете поновити уз презентовање дате слике.
- Како би се знање пренело и на остале животне ситуације (генерализовало) искористите сваку прилику да именујете ствари које дете користи, а има везе са претходно презентованим сликама (именица, глагола, придева, предлога...). Честим понављањем речи или фраза „уградићете“ их у дневну рутину све док дете не почне да схвата оно што понавља и тиме да значење;
- Уколико дете користи више појединачних речи, покушајте да их обогатите тако што ћете више користити придеве: „велика лопта“, „жута коцка“, „прљаве руке“. Такође, можете постављањем питања: „шта ради бата, сека?“... Додати глаголе. На тај начин настају прве праве реченице: “пије млеко“, „једе кекс“...;

Напомена –

Делокруг логопедског рада у установама социјалне заштите је веома специфичан и изузетно широк; захтева рад како са развојном логопатијом тако и са логопатијом первазивног, гносогеног, неурогеног и психичког порекла.

Логопед Марина Миланов

ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ ЗА ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Програм обухвата развијање способности, вештине кретања и спретности. Уводе се оне вежбе и активности која доприносе унапређивању и одржавању координације покрета, равнотеже и бољем телесном држању.

Циљеви и задаци:

-да се развије и побољша координација и равнотежа;
-да се утиче на стварање и развијање навика личне хигијене,
-да се развијањем навика кретања помогне кориснику да овлада простором, упозна околину и сопствено тело и подржи спонтано изражавање покрета;
-да омогући кориснику игру и сличне облике разоноде.

Циљеви и задаци се остварују кроз следеће активи:

ПРИРОДНИ ОБЛИЦИ КРЕТАЊА

1. Ходање:
   на прстима
   на петама
   између препрека
   са ношењем предмета
   с променом ритма
   с променом правца кретања
   по суженој површини
   низбрдо
   узбрдо
   бочно кретање (нога до ноге, укрштено)

2. Трчање:
   праволинијски
   између препрека
   с промено правца кретања
   кружно
   низбрдо

3. Скакање:
   - скакутање на обе ноге у месту и кретању
   - скакутање на једној нози у месту и кретању
   - скок у вис и даљ из места и залета
   - прескакање ниских препрека из места и залета
   - трамболина

4. Котрљање око уздужне осе тела

5. Пузање:
   - на стомаку
   - на леђима
   - на боку
   - четвороношке

6. Пењање и силажење:
   - степенице
   - клупице
   - оборено стабло
   - пањ

7. Вучење и гурање:
   - канапа
   - столице
   - гурање предмета
   - гурање у пару (један другог)

8. Провлачење

9. Савладавање природних препрека и коришћење мобилијара у парку Чаир

10. Вежбе равнотеже:
    - статичке-стајање на једној нози, на нестабилној површини, са затвореним очима, испруженим рукама
    - динамичке-ход по суженој површини и по греди, вожња бицикле
11. Полигон
12. Ношење предмета различите тежине
13. Орјентација у простору: (горе-доле, испред-иза, лево-десно)

РАД СА ЛОПТОМ

1. Бацање и хватање лопте:
   - обема рукама
   - једном руком
   - на више начина

2. Вођење лопте:
   обема рукама (у месту и кретању)
   једно руком (у месту и кретању)
   између препрека (руком и ногом)

3. Шутирање лопте: десном и левом ногом

4. Гађање, котрљање лопте

5. Полигон

ОСТАЛЕ АКТИВОСТИ

1. Јутарња гимнастика

2. Спортске и такмичарске игре:
   стони- тенис
   пикадо
   фудбал
   кошарка
3. Шетња (летње и зимске активности)

4. Прославе

5. Учење плесних и народних корака

6. Једнодневни и вишедневни излет

7. Учешће на такмичењима дневних боравака јужне Србије

8. Индивидуални рад и рад на справама

9. Сарадња са факултетом спорта и физичког васпитања

РАД ПО ГРУПАМА

Најстарија група: очување постојеће моторике, координација покрета, спортске и такмичарске игре, учење плесних и народних кола;

Средња група: побољшање свих облика кретања, моторике, равнотеже и оријентације у простору, учење плесних и народних кола, рад на справама,

Комбинована група: вежбе равнотеже, ходања, трчања, савладавање препрека, орјентација у простору,пењање и силажење, рад на справама;

Развојна група: вежбе кретања, орјентација у простору, пењање и силажење, рад на справама;

Аутистична група (рад се изводити у сарадњи са дефектологом групе)

- циљ у раду са аутистичном децом је:
  - кориговање бизарних и стереотипних покрета;
  - одржавање потребног нивоа моторних и радних способности деце и
  - развијање интересовања за игру и спорт.

- задаци физичког васпитања у раду са аутистичном децом су:
  локомоторне активности
  - манипулативне активности
  - вежбе равнотеже (статичне и динамичне)
  - положај тела у мировању и кретању
  - увежбавање у избегавању препрека и оријентација у простору.
  - Социјално укључивање (дружења са гостима, учествовање у приредбама и другим активностима).

Проф. физ. васп.
Слађана Јованчић

ПЛАН И ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ КОРИСНИКА

Здравствена заштита корисника у центру „Мара“ спроводи се кроз дневни, месечни и годишњи план и програм рада.

Дневни план и програм рада

Обухвата следеће:

1. Јутарњи пријем корисника. Том приликом врши се:

-преглед грла, лимфних жлезда врата, коже и видљивих слузокожа,

-узимање података од родитеља/старатеља о евентуалним здравственим проблемима њихове деце, променама у понашању и обавештење о потреби у лековима за свакодневну терапију која се даје у центру,

-контрола личне хигијене (коса, нокти, одећа и обућа);

2. Подела терапије у време доручка, ручка и ужине, али и у друго време ако је тако назначено у извештају лекара специјалисте;

3. Мерење крвног притиска корисника који су на антихипертензивној терапији (два пута недељно а по потреби и чешће);

4. Упознавање васпитача са здравственим стањем корисника из њихове групе (у случају да има неких проблема);

5. Праћење деловања терапије корисника по групама након дате терапије (нарочито корисника код којих је уведена нова терапија);

6. Вођење евиденције о датој терапији у свесци намењеној за то;

7. Вођење медицинске документације;

8. Свакодневна комуникација и сарадња са родитељима/старатељима по потреби (лично или телефоном);

9. Превенција заразних болести едукацијом корисника појединачно или групно кроз обраду тема о личној хигијени, некада и у сарадњи са васпитачима из групе;

10. Превенција кардиоваскуларних обољења обрадом фактора ризика који доводе до поменутих обољења;

11. Збрињавање корисника у случајевима:

- напада епилепсије
- када су узнемирени и агресивни
- у случајевима повреда
- у случају других здравствених проблема (повишен крв. притисак, главобоља, повишена тел. температура, мучнина, бол у стомаку и сл.);

12. Контрола исправности хране која се даје корисницима;

13. Контрола хигијене:

-кухиње и кухињског прибора

-личне хигијене особља које сервира храну

-трпезарије

-радних просторија корисника

-тоалета за кориснике и тоалета за особље;

14. У случајевима повећаног ризика за настанак заразних болести као и у случају проглашене епидемије неке заразне болести (грип, жутица, цревне заразне болести и др.), здравствена служба центра налаже да се појачају санитарно-хигијенске мере у циљу спречавања настанка обољења или сузбијања истог;

15. Спровођење свакодневних санитарно-хигијенских мера као што су:

- редовно мењање раствора дезинфекционог средства за потапање руку у посудама које се налазе испред ординације и испред тоалета за кориснике,

- редовно брисање столова у трпезарији и радних површина у просторијама где бораве корисници раствором дезинфекционог средства,

- редовно натапање отирача дезинфекционим средством,

- дезинфекција тоалета за кориснике и тоалета за особље више пута у току дана;

Месечни план и програм рада

1. Мерење крвног притиска свим корисницима изнад 18 година у циљу откривања нових случајева хипертензије и бележење измерених вредности у листу где се прате промене за сваки месец а током целе године;

2. Мерење тежине корисницима који су приметно добили или изгубили на тежини;

3. Контрола лабораторијских налаза који нису били у оквиру референтних вредности, које су корисници радили по нашем или по налогу изабраног лекара/лекара специјалисте;

4. Планирање потреба и реализовања набавке лекова и санитетског материјала;

5. Сарадња са одговарајућим здравственим установама у граду;

6. Учешће у планирању и реализацији планова и програма рада стручног тима;

7. Учешће у раду комисије за пријем нових корисника;

8. Сарадња са хигијенско-епидемиолошком службом Дома здравља која контролише хигијену у центру „Мара" и по потреби даје упутства о предузимању појачаних санитарно-хигијенских мера у случају проглашења неке заразне болести;

Годишњи план и програм рада

1. Систематски преглед корисника (крајем године).

2. Упућивање и контролисање лабораторијских налаза (крвна слика, брис грла и носа, преглед урина и преглед столице на паразите);

3. Давање упута за санитарни преглед особљу центра које ради у непосредном контакту са храном;

4. Вођење евиденције о узимању резултата санитарних прегледа из Завода за јавно здравље (санитарне књижице) ;

5. Сарадња са Републичком здравственом инспекцијом која у Центру врши контролу и надзор рада здравствене службе;

6. Сарадња са Републичком санитарном инспекцијом која у Центру врши контролу хигијене, предлаже мере за унапређење исте и врши контролу урађених санитарних прегледа особља које ради у непосредном контакту са храном;

7. Сарадња са Центром за превенцију Дома здравља, чија екипа, између осталог, врши и превентивне прегледе запослених једном годишње;

8. Праћење корисника на излете и вишедневне рекреативне боравке у оквиру којих се врши:

-планирање и набавка потребних лекова и санитетског материјала,

-подела редовне терапије,

-контрола хигијене просторија где бораве корисници,

-контрола хигијене и исправности хране коју добијају корисници за време рекреативног боравка,

-збрињавање повреда и других здравствених проблема корисника по потреби,

-сарадња са здравственим установама у местима у којима се борави.

9. Сарадња са Институтом за јавно здравље Ниш ради контроле стерилности сувог стерилизатора произвођача ENC, два пута годишње.

Вакцинација

У сарадњи са Мр.сц.мед. Зораном Дељанин, координатором за имунизацију Нишавско-Топличког округа ИЗЈЗ Ниш и сц.мед. Светланом Костић, епидемиологом Дома здравља Ниш у законским оквирима спроведена је вакцинација против Хепатитиса Б. 11.12. и 12.12. вакцинисана је већина корисника у ординацији у Центру „Мара“ захваљујући екипама кућне неге из Дома здравља а 13.12.2018. вакцинисана је и већина радника Центра „Мара“. Вакцинација нових корисника се наставља и ове године.

др Нина Костић Симић

др Валентина Динић

Планом и програмом рада Центра Мара за 2020. годину предвиђено је одржавање достигнутог нивоа квалитета у пружању услуга као и унапређење квалитета рада у приоритетним областима сходно потребама корисника.

Такође, обратиће се посебна пажња на **групне и индивидуалне активности**. Једна од њих је свакако и радна окупација. Радна окупација представља третман који код лица са сметњама у развоју има за циљ подизање нивоа самосталности, изражавање креативности и усвајање нових вештина. Радна окупација кроз радионице народне радиности, креативну и ликовну радионицу, радионицу папирне галантерије, кулинарску радионицу благотворно делују на целокупан развој корисника, а осим тога помоћу радне окупације одлаже се њихово интелектуално пропадање – регресија.

Културно-забавне и рекреативне активности су разне врсте и облици рекреације и организовање слободног времена, чему ће се посветити доста пажње у наредном периоду. То обухвата активан и пасиван одмор, разоноду и рекреацију. Ту се подразумева: одмор, кафа, друштвене игре, фудбал, кошарка, организовање приредби, ликовних радионица, спортских такмичења, прослава рођендана корисника, прослава празника...итд.

План је, такође, да се доста базирамо на многобројне активности изван простора установе. У овом случају се мисли на посету куглани и базену барем једном недељно, а такође и боравак на планини или у бањи.

Боравак на планини или у бањи има првенствено здравствену и социјалну улогу код особа са сметњама у развоју. ЦИЉ боравка је социјализација и интеграција корисника, а ЗАДАТАК одвајање корисника од родитеља, њихово прилагођавање на нову средину, групни живот и рад, старање о себи самима, побољшање здравља и позитиван утицај на њихово емоционално стање.

Осим активности које су започете 2019. године, а чија ће се реализација наставити и у 2020. години, планирана су и даља унапређења материјалних, кадровских и програмских потенцијала Центра Мара.

Наведене активности укључују и наставак **опремања објекта иновативном технологијом** са циљем обезбеђивања засебних просторија за боравак и радно-окупационо ангажовање. Простор мора бити прилагођен и опремљен тако да одговара потребама корисника, јер треба узети у обзир да је физичко уређење простора директно повезано са осећајем заједништва и стратегијама које ће се користити у даљем раду. Начин на који је уређен простор јако може да утиче на понашање корисника, а такође представља почетну тачку за извођење даљих активности.

Значајну активност у наредној години представља и планирање **уређења дворишта центра** где би се реализовао и један део радно-окупационих активности током летњих месеци, као и друге васпитно-образовне, друштвене, физичке и слободне активности. Реализацијом поменуте идеје нарочито би се улепшао и олакшао радионичарски рад са различитим материјалима, а у циљу лакшег одржавања хигијене и спречавања удисања прашине у процесу рада, док би боравак корисника у Центру красила разноврсност у погледу амбијента и наравно, препоручен боравак на свежем ваздуху.

ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА
СТРУЧНОГ САРАДНИКА НА УСЛУГАМА У ЗАЈЕДНИЦИ

План и програм рада **Центра Мара**, који је центар за децу, омладину и одрасле са сметњама у развоју биће усмерен на испуњење циљева који су битни, а односе се на организацију, социјализацију, пословање и донације, а све у правцу задовољавања потреба корисника услуга.

Центар Мара у наредној години има за циљ да оствари:

-да корисници центра **ЖИВЕ СА НАМА, А НЕ ПОРЕД НАС.**
-животно оспособљавање корисника са сметњама у развоју
-социјална инклузија и интеграција у све сфере друштва, а све у складу са њиховим могућностима
-унапређење квалитета живота корисника, њихових породица, као и подизање свести заједнице, разумевање, прихватање, вредновање и помоћ за кориснике Центра Мара.
-развој услуге која доприноси укључивање деце у свакодневни живот заједнице, развој њихових капацитета и већа самосталност
-пружање подршке породицама корисника како би се одрзало породично јединство и квалитет породичног окружења
-повећање капацитета, у виду простора за што бољи и квалитетнији боравак у установи
-промоција Центра и подизање свести у окружењу
-програм рекреативног рада са корисницима на планини, у бањи...
-обезбеђивање донација за максимално задовољење потреба корисника

У предстојећој 2020. години, а у оквиру јачања степена социјализације и интеграције корисника у живот локалне заједнице планирају се следеће активности: посете културно-историјским, васпитно-образовним, спортским и осталим организацијама и установама на локалном и државном нивоу.

Социјализација се одвија у самом боравку на веома практичним примерима и ситуацијама. Међутим одвија се и ван боравка у разним ситуацијама и на разним местима као што су: рекреативни излети, спортска такмичења, биоскоп, позористе, продајне изложбе, парк, улица...и на тај начин се корисницима пружа више самопоуздања и сигурности за срећнији и садржајнији живот у заједници.

Такође, планира се организовање различитих едукативних, рекреативних и спортских радионица, приредби и излета, као и партиципирање у разним догађајима и манифестацијама у сарадњи са другим субјектима.

Сарадња са институцијама: У циљу квалитетног сервисирања услуга, праћења трендова рада, јачег степена умрежавања, размене примера добре праксе, наставићемо интезивну сарадњу са постојећим дневним центрима у околним градовима (Врање, Лесковац, Бор, Прокупље....).

Успоставићемо сарадњу и са свим релевантним институцијама, организацијама и субјектима који су од значаја за могућност постизања напреднијег рада Центра Мара, а све у смеру где ће бити задовољене потребе високог степена.

У наредној години Центар ће наставити са побољшањем услова сходно актуелним потребама корисника. Планирана унапређења обухватају и снабдевање Центра **дидактичком опремом,** као и разним програмима за рад интерактивне табле.

Поред проширења просторног капацитета и набавке савремене опреме у наредној години у плану је и **СЕНЗОРНА СОБА.** Омогућила би се додатна терапијска метода за стимулацију свих чула, успостављање емоционалне равнотеже и правилног развоја доживљаја спољашњег света, а то се може спроводити само у интерактивној соби за стимулацију, односно у сензорној соби.

С обзиром да смо ограничени новчаним средствима многе програмске активности за наредну годину биће у знаку проналажења могућности екстерних извора финансирања.

У наредној 2020. години очекујемо и одређена средства за пружање још квалитетнијег садржаја и услуга, планирамо обезбедити мноштво корисних ствари путем пројеката, аплицирањем код актуелних донатора, као и путем донација и поклона.

Стручни сарадник на услугама у заједниц

дипл. менаџер Сања Богдановић

Центар за дневни боравак деце,омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју "МАРА"
Бр. 09/4
10.01.2020. год.
Н И Ш

На основу члана 27.Статута Центра за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју ``Мара``Ниш, Управни одбор је на седници одржаној дана 10.01.2020.године донео следећу:

ОДЛУКУ

Усваја се Финансијски план Центра за дневни боравак деце,омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју``Мара`` Ниш за 2020.годину.
Финансисјким планом је предвиђено 75.787.000,00динара.
Финансијски план је саставни део Годишњег програма рада Центра за 2020. годину.

Образложење

Директор центра``Мара``Милош Ранђеловић образложио је Финансијски план Центра``Мара``за 2020. годину.

У складу са Решењем Градске управе Града Ниша број 5789-1/19-24,од 25.12.2019.године средства која су предвиђена одлуком о Буџету Града Ниша за 2020.годину у износу од 75.787.000,00 динара распоређују се индиректном кориснику Центру за дневни боравак деце,омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју``Мара``у Нишу .

Управни одбор је једногласно усвојио предложени Финансијски план Центра за дневни боравак деце,омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју ``Мара``за 2020. годину, те је одлучено као у диспозитиву ове одлуке.

Председник управног одбора
Центра за дневни боравак деце,омладине и одраслих лица
ментално ометених у развоју``Мара``Ниш
Драгана Цветковић

Центар за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју
"МАРА"
Бр. 03/3
10.01.2020. год.
Н И Ш

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЦЕНТРА ЗА ДНЕВНИ БОРАВАК ДЕЦЕ, ОМЛАДИНЕ И ОДРАСЛИХ ЛИЦА МЕНТАЛНО ОМЕТЕНИХ У РАЗВОЈУ „МАРА" ЗА 2020. ГОДИНУ

Број позиц.	Економ. класифик.	О П И С	Средства из буџета (01)	Неутрошена средства из донација (15)	Укупна средства	
241	4110	**Плате, додаци и накнаде запослених (зараде)**	**51.572.000**		**51.572.000**	
	4111	Плате, додаци и накнаде запослених	**51.572.000**		**51.572.000**	
[illegible]	**4120**	**Социјални доприноси на терет послодавца**	**8.845.000**		**8.845.000**	
	4121	Допринос за ПИО	6.189.000		6.189.000	
	4122	Допринос за здравствено осигурање	2.656.000		2.656.000	
	4123	Допринос за незапосленост				
243	**4130**	**Накнаде у натури**	**1.200.000**		**1.200.000**	
	4131	*Накнаде у натури* (превоз на посао и са посла – маркица)	1.200.00		1.200.000	
244	**4140**	**Социјална давања запосленима**	**600.000**		**600.000**	
	4141	Исплата накнаде за време одсуствовања с посла	100.000		100.000	
	4143	Отпремнине и помоћ	300.000		300.000	
	4144	Помоћ у медицинском лечењу запосленог или чланова уже породице и друге помоћи запосленом	200.000		200.000	
245	**4150**	**Накнаде трошкова за запослнене**	**900.000**		**900.000**	

	4151	Накнаде трошкова за запослнене	900.000		900.000	
246	**4160**	**Награде запосленима и остали посебни расходи**	**100.000**		**100.000**	
	4161	Награде запосленима и остали посебни расходи	100.000		100.000	
247	**4210**	**Стални трошкови**	**4.160.000**		**4.160.000**	
	4211	Трошкови платног промета и банкарских услуга	250.000		250.000	
	4212	Енергетске услуге	3.300.000		3.300.000	
	4213	Комуналне услуге	180.000		180.000	
	4214	Услуге комуникација	180.000		180.000	
	4215	Трошкови осигурања	150.000		150.000	
	4219	Остали трошкови	100.000		100.000	
248	**4220**	**Трошкови путовања**	**450.000**		**450.000**	
	4221	Трошкови службених путовања у земљи	250.000		250.000	
	4224	Трошкови путовања ученика	100.000		100.000	
	4229	Остали трошкови транспорта	100.000		100.000	
249	**4230**	**Услуге по уговору**	**1.800.000**		**1.800.000**	
	4231	Административне услуге	100.000		100.000	
	4232	Компјутерске услуге	300.000		300.000	
	4233	Услуге образовања и усавршавања запослених	250.000		250.000	
	4234	Услуге информисања	200.000		200.000	
	4235	Стручне услуге	350.000		350.000	
	4236	Угоститељске услуге	250.000		250.000	
	4237	Репрезентација	200.000		200.000	
	4239	Остале опште услуге	150.000		150.000	
250	**4240**	**Специјализоване услуге**	**400.000**		**400.000**	

	4242	Услуге културе	100.000		100.000	
	4243	Медицинске услуге	200.000		200.000	
	4249	Остале специјализоване услуге	100.000		100.000	
251	**4250**	**Текуће поправке и одржавање**	**2.260.000**		**2.260.000**	
	4251	Текуће поравке и одржавање зграде и објекта	1.960.000		1.960.000	
	4252	Текуће поправке и одржавање опреме	300.000		300.000	
252	**4260**	**Материјал**	**1.600.000**		**1.600.000**	
	4261	Административни материјал	400.000		400.000	
	4263	Материјали за образовање и усавршавање запослених	150.000		150.000	
	4264	Материјали за саобраћај	250.000		250.000	
	4266	Материјал за образовање,културу и	70.000		70.000	
	4267	Медицински и лабораторијски материјали	80.000		80.000	
	4268	Материјали за одражавање хигијене и угоститељство	400.000		400.000	
	4269	Материјали за посебне намене	250.000		250.000	
253	**4440**	**Пратећи трошкови задуживања**	**100.000**		**100.000**	
	4442	Казне за кашњење	100.000		100.000	
254	**4650**	**Остале дотације и трансфери**	**630.000**		**630.000**	
	4651	Остале дотације и трансфери	630.000		630.000	

255	**4820**	**Порези, обавезне таксе,казне и пенали**	**160.000**		**160.000**	
	4821	Остали порези	60.000		60.000	
	4822	Обавезне таксе	50.000		50.000	
	4823	Новчане казне и пенали	50.000		50.000	
256	**4830**	**Новчане казне и пенали**	**100.000**		**100.000**	
	4831	Новчане казне и пенали	100.000		100.000	
257	**5120**	**Машине и опрема**	**690.000**		**690.000**	
	5121	Опрема за саобраћај	50.000		50.000	
	5122	Административна опрема	490.000		490.000	
	5125	Медицинска и лабораторијска опрема	50.000		50.000	
	5126	Опрема за образовање, науку, културу и спорт	100.000		100.000	
258	**5130**	**Остале некретнине и опрема**	**70.000**		**70.000**	
	5131	Остале некретнине и опрема	70.000		70.000	
259	**5150**	**Нематеријална имовина**	**150.000**		**150.000**	
	5151	Нематеријална имовина	150.000		150.000	
Укупно:			**75.787.000**		**75.787.000**	

Директор Центра „Мара“